

Regionaal **Veiligheidsplan** Oost-Brabant

Samen bouwen aan
een veilig Oost-Brabant!

2023 - **2026**

Samen bouwen aan een veilig Oost-Brabant!

Colofon

Uitgave
Regionaal Bureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant
In opdracht van: Regionaal Overleg Veiligheid Oost-Brabant

Opstellers:
Frank Hustin – Regionaal Beleidsadviseur
Ronny van Gerven – Regionaal Beleidsadviseur
Jordy de Schepper – Regionaal Programmaleider Actiecentrum
Ger Scheffer – Adviseur Regioburgemeester
Erik de Ruiter – Coördinerend Gemeentesecretaris
Johan Postma – Coördinerend Gemeentesecretaris

Datum
Vastgesteld tijdens Regionaal Overleg Veiligheid
d.d. 10 november 2022.

Bronnen
Voor deze rapportage is gebruik gemaakt van gegevens en informatie aangeleverd door de gemeenten uit Oost-Brabant, de politie, het Openbaar Ministerie, de TF-RIEC en de beide Zorg- en Veiligheidshuizen.

Voorwoord

Voor u ligt het Regionaal Veiligheidsplan voor de periode 2023 – 2026. Dit veiligheidsplan is de uitwerking van een traject dat de 32 gemeenten in Oost-Brabant samen met politie, OM, en in samenwerking met netwerkpartners uit de regio, zoals de Taskforce-RIEC en de Zorg- en Veiligheidshuizen, hebben doorlopen om te komen tot de gezamenlijke doelstellingen en prioriteiten voor de komende 4 jaar. In dit Regionaal Veiligheidsplan zijn onze gezamenlijke prioriteiten benoemd: veiligheidsvraagstukken die regionaal spelen en waarop een gezamenlijke integrale aanpak nodig is. Het Regionaal Veiligheidsplan is dan ook nadrukkelijk bedoeld als versterking van, en aanvulling op, het lokaal veiligheidsbeleid.

Om vooruit te kunnen kijken is ook teruggekeken. Geconcludeerd kan worden dat veel doelstellingen uit het vorige Regionaal Veiligheidsplan en de Regionale Ontwikkelagenda zijn behaald en dat de afgelopen jaren goede resultaten zijn geboekt op de gezamenlijk afgesproken prioritaire thema's. Tevens moeten we concluderen dat de beleidsperiode 2019-2022 anders is verlopen dan verwacht. Niemand had verwacht dat ons land (en de rest van de wereld) zou worden overvallen door een pandemie die grote impact zou hebben op ons leven. Ook had (en heeft) deze pandemie invloed op de veiligheid en de criminaliteitscijfers. De meesten van ons hadden ook niet verwacht dat Europa vanaf februari 2022 geconfronteerd zou worden met een oorlog waarvan ten tijde van het opstellen van dit Regionaal Veiligheidsplan nog niet bekend is hoe die zich verder ontwikkelt en welke impact die nog gaat hebben op ons leven. Kortom: meer dan ooit worden we geconfronteerd met een onvoorspelbare en onzekere toekomst.

Die onzekerheid over onze toekomst speelt ook een rol bij de planvorming rondom veiligheid. Flexibiliteit is meer dan ooit noodzakelijk; ook gelet op het tekort aan capaciteit bij alle partners. Het is goed, en noodzakelijk, om gezamenlijk prioriteiten vast te stellen. Maar het is ook nodig om daarbij realistisch te zijn en onze ambities aan te passen aan die (soms grillige) realiteit.

Meer dan ooit is samenwerking tussen de partners (gemeenten, politie en OM) noodzakelijk en meer dan ooit is het ook nodig om coalities te sluiten met privaat-publieke organisaties. De komende jaren zal, naar verwachting, een verdere stijging laten zien van de digitale criminaliteit. De partners zullen daar op voorbereid moeten zijn. Onze burgers rekenen op ons!

Daarom is de titel van ons nieuwe Regionaal Veiligheidsplan: Samen bouwen aan een veilig Oost-Brabant!

De burgemeesters:
P.J.M.G. Blanksma-van den Heuvel, D. Blok, A.J.W. Boelhouwer, R.P.G. Bosma, G.T. Buter, W.J.L. Buijs-Glaudemans, A. Callewaert-de Groot, M.J.A. Delhez, J.R.V.A. Dijsselbloem, A.B.A.M. Ederveen, C.J.M. van den Elsen, J.F.M. Gaillard, W. van Hees, W.A.G. Hillenaar, M.J. Houben, J.C.R. Keijzers-Verschelling, H.J. Looijen, F.L.J. van der Meijden, R.S. van Meygaarden, J.M.L.N. Mikkers, M.A.H. Moorman, J.C.J. van Bree, A.A.H.C.M. van Extel-van Katwijk, F.A.P. van Kessel, R.J. van de Mortel, C.H.C. van Rooij, P.L.A. Rüpp, J.G.M.T. Ubachs, M.S. van Veen, A.J.M.H. van de Ven, P.J.J. Verhoeven en W.A.C.M. Wouters

De Hoofdofficier van Justitie:
H.G.M. Rutgers

De Politiechef:
W.J.A. Paulissen

Inhoudsopgave

Leeswijzer 7
Inleiding 8
Uitgangspunten regionale samenwerking 10

Factsheets 12
Factsheet Trends en ontwikkelingen 14
Factsheet Zorg en Veiligheid (prioriteit 1**)** 16
Factsheet Digitale Veiligheid (prioriteit 2) 18
Factsheet Maatschappelijke onrust (prioriteit 3) 20
Factsheet Ondermijning (prioriteit 4) 22
Factsheet Mensenhandel (prioriteit 5) 24

Inhoudelijke hoofdstukken 26
Trends en ontwikkelingen 28
Zorg en Veiligheid (prioriteit 1) 36
Digitale Veiligheid (prioriteit 2) 42
Maatschappelijke onrust (prioriteit 3) 46
Ondermijning (prioriteit 4) 52
Mensenhandel (prioriteit 5) 56

Bijlagen 58
Bijlage 1 **Sterkteverdeling Politie-eenheid Oost-Brabant** 60
Bijlage 2 **Governance** 64
Bijlage 3 **Terugblik op het Regionaal Veiligheidsplan 2019 – 2022** 72
Bijlage 4 **Lijst met afkortingen** 76

Leeswijzer

Voor u ligt het Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2023-2026. Dit Regionaal Veiligheidsplan (RVP) is opgesteld door het Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant. Een schrijfclub, bestaande uit IV'ers uit elk basisteam en afgevaardigden van OM, politie en Regiobureau IV, heeft zich, onder voorzitterschap van de coördinerende gemeentesecretarissen, gebogen over de verschillende hoofdstukken. Verder is actief input geleverd door de leden van de Programmaraad Zorg & Veiligheid, Programmaraad Cyber, Programmaraad Radicalisering, het Actieberaad en de Regionale Tafel Mensenhandel (en de daarbij horende ambtelijke voorbereidingsoverleggen).

Het huidige RVP begint met een inleiding waarin wordt uitgelegd wat het RVP is en wat de komende jaren de regionale prioriteiten zullen zijn. Daarna is een hoofdstuk gewijd aan de regionale uitgangspunten: wat vinden we in Oost-Brabant belangrijk en hoe werken we samen? Deze uitgangspunten zijn de basis voor hoe we met elkaar werken en we moeten elkander daar op kunnen aanspreken.

In dit plan is er voor gekozen om met beknopte factsheets te werken, deze vindt u in Deel I van dit plan. Deze factsheets geven beknopte informatie voor de "snelle" lezer. De lezer die wat meer achtergrondinformatie of duiding wil, kan ofwel verder bladeren naar de inhoudelijke hoofdstukken in Deel II of doorklikken in de digitale versie.

We beginnen bij de factsheets (en ook bij de hoofdstukken) met het beschrijven van de trends en ontwikkelingen: wat speelt er in Oost-Brabant, Nederland en de wereld en in hoeverre deze ontwikkelingen invloed hebben op veiligheid en leefbaarheid in onze regio. Vervolgens zijn de factsheets (en de hoofdstukken) opgenomen die corresponderen met de door onze regio geprioriteerde thema's, te weten: Digitale veiligheid, Maatschappelijke onrust, Ondermijning, Mensenhandel en Zorg en veiligheid.

Ten slotte volgen nog 4 bijlagen: een wettelijk verplichte bijlage over de politiecapaciteit, een bijlage over de governance ten aanzien van veiligheid in Oost-Brabant (welke veiligheidsoverleggen zijn er in de regio en hoe die zich verhouden tot elkaar), een bijlage waarin we op beschrijvende wijze terugkijken op het Regionaal Veiligheidsplan 2019-2022 en een bijlage met veel gebruikte afkortingen (hoewel die ook vaak in de tekst worden verklaard).

Inleiding

Waarom een Regionaal Veiligheidsplan?

Het Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant is het gezamenlijke plan van 32 gemeenten, het Openbaar Ministerie en de politie voor de aanpak van (boven) lokale problemen. Veel veiligheidsproblemen zijn alleen effectief te bestrijden door intensieve regionale samenwerking tussen de voornoemde partners. Het voorliggende Regionaal Veiligheidsplan ziet op de periode 2023 - 2026 en is tot stand gekomen op basis van input vanuit de 32 gemeenten, politie, OM en de verschillende Programmaraden c.q. bestuurlijke werkgroepen. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van informatie zoals (criminaliteits)cijfers van politie en OM, de landelijke Veiligheidsmonitor, gegevens van het Actiecentrum Ondermijning en de Tasforce-RIEC. Tevens hebben in aanloop naar het opstellen van dit Regionaal Veiligheidsplan per district bijeenkomsten plaatsgevonden met de burgemeesters van de Oost-Brabantse gemeenten.

De hoofdlijnen van het Regionaal Veiligheidsplan worden voor een deel bepaald door artikel 39 lid 1 van de Politiewet 2012. Dit artikel schrijft voor dat de burgemeesters van de gemeenten binnen een politie-eenheid gezamenlijk met de Hoofdofficier van Justitie ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan voor de regio vaststellen.[1]

Het plan omvat (in ieder geval):

» De bijdrage van de politie-eenheid aan de landelijke doelstellingen zoals door de minister vastgesteld (artikel 20 lid 1 Politiewet).

» De verdeling van de beschikbare politiesterkte over de onderdelen van de regionale eenheid. Hierbij wordt rekening gehouden met het belang van een goede vervulling van de politietaak in alle betrokken gemeenten en de doelen, die de gemeenteraden op het gebied van veiligheid hebben vastgesteld (artikel 38b lid 1 Politiewet).

In dit plan staan dan ook de algemene strategische doelen die de gemeenten, Openbaar Ministerie (OM), politie en andere partners in deze periode op het gebied van veiligheid nastreven en de prioriteiten die daarbij worden gesteld. Hierbij is rekenschap gegeven aan de landelijke prioriteiten. Het plan vormt samen met de Integrale Veiligheidsplannen van de gemeenten binnen een basisteam,[2] het kader voor de veiligheidsaanpak, voor de komende vier jaar. De inhoudelijke invulling van de prioriteiten wordt nader uitgewerkt in concrete en compacte uitvoeringsplannen door de Programmaraden of bestuurlijke werkgroepen. Bij de uitvoering van dit beleidskader worden nadrukkelijk burgers, ondernemers, organisaties, instellingen en andere (keten) partners betrokken. De uitvoering zal uiteraard ook gemonitord worden.

Het Regionaal Veiligheidsplan heeft een looptijd van vier jaar. Veiligheidsproblematiek is echter niet altijd voorspelbaar. Er kunnen zich uitdagingen voordoen, die nu niet voorzien zijn en niet zijn vastgelegd in dit meerjarenbeleidskader, maar die wel zo urgent zijn dat ze direct moeten worden aangepakt. De wereldwijde coronapandemie en de oorlog in Oekraïne hebben ons hard en duidelijk laten zien hoe onvoorspelbaar de toekomst is. Dat betekent dat een Regionaal Veiligheidsplan “niet in beton moet zijn gegoten”, maar dat flexibiliteit in het plan gewaarborgd moet zijn. Indien het plan moet worden aangepast of bijgesteld zullen hierover in de Bestuurlijke Regiegroep en de driehoeksoverleggen tussen de burgemeesters, de officieren van justitie en de teamchefs van de politie separate afspraken worden gemaakt.

[1] Overeenkomstig artikel 11 van de Politiewet staat de politie indien zij in een gemeente optreedt ter handhaving van de openbare orde en ter uitvoering van de hulpverleningstaak onder gezag van de burgemeester. Indien de politie optreedt ter strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde dan wel taken verricht ten dienste van justitie, staat zij, tenzij in enige wet anders is bepaald, onder gezag van de officier van justitie (artikel 12 Politiewet).

[2] Sommige gemeenten maken een eigen Veiligheidsplan, maar het kan ook zijn dat gemeenten er voor kiezen om samen met de gemeenten uit hun basisteam een Veiligheidsplan op te stellen.

Zoals reeds eerder opgemerkt is er vanuit alle partijen input geleverd voor dit Regionaal Veiligheidsplan. Het Regionaal Veiligheidsplan is daarmee van ons allen! Juist door het gezamenlijk en integraal optrekken van gemeenten, OM, politie en andere partners kan effectief en doortastend worden gebouwd aan de veiligheid in Oost-Brabant. De aanpak van de coronapandemie heeft aangetoond dat veel maatschappelijke problemen effectiever (en mogelijk ook efficiënter) kunnen worden aangepakt door intensief samenwerken.

Prioriteiten:

Naar aanleiding van de opgehaalde informatie uit de verschillende basisteams zijn de volgende thema’s geprioriteerd voor de komende RVP-periode:

1. Zorg en Veiligheid (waarin ook opgenomen: huiselijk geweld en kindermishandeling, personen met onbegrepen gedrag en jeugd).
2. Digitale veiligheid (voorheen: cybercrime en cybersecurity);
3. Maatschappelijke onrust (inclusief polarisatie en radicalisering);
4. Ondermijnende criminaliteit;
5. Mensenhandel;

De volgorde van deze onderwerpen is willekeurig gekozen; de onderwerpen zijn in beginsel even belangrijk.

Een onderwerp is regionaal geprioriteerd als er ook regionaal activiteiten moeten worden uitgevoerd. Onderwerpen waar regionaal geen actie op hoeft te worden gezet, kunnen lokaal nog wel geprioriteerd worden (voorbeeld: woninginbraken).Op het moment van schrijven is de landelijke veiligheidsagenda nog niet gereed. De prioriteiten in deze landelijke agenda sluiten naar verwachting aan bij de prioriteiten in dit Regionaal Veiligheidsplan.

Reikwijdte:

Het veiligheidsterrein kent een sociaal en een fysiek deel. Het sociale deel betreft de veiligheid rond sociale (intermenselijke) relaties en activiteiten (zoals jeugdoverlast, radicalisering, zorg en veiligheid of ondermijnende criminaliteit). Fysieke veiligheid betreft de zorg voor bijvoorbeeld verkeersveiligheid, brandveiligheid en externe veiligheid. Het Regionaal Veiligheidsplan heeft met name betrekking op de sociale veiligheid. Voor de onderwerpen rond de fysieke veiligheid wordt verwezen naar het specifiek voor deze gebieden ontwikkeld beleid en de daarvoor verantwoordelijke organisaties.

Het huidige RVP moet een werkdocument zijn dat voor de hele regio Oost-Brabant de leidraad is voor wat betreft de regionale veiligheidsprioriteiten. Politie, Openbaar Ministerie en gemeenten werken nauw samen om de in het RVP genoemde doelen en prioriteiten te realiseren. Ook verschillende andere partners als de Belastingdienst, de TF-RIEC (Taskforce Brabant-Zeeland-Regionaal Informatie en Expertise Centrum), de Veiligheidsregio’s en de Zorg- en Veiligheidshuizen spelen een cruciale rol. Om zicht te houden op de activiteiten in de regio zullen door de Programmaraden of bestuurlijke werkgroepen (twee)jaarlijks opgestelde activiteitenplanen worden aangeboden aan, en gemonitord door, de Bestuurlijke Regiegroep. Deze activiteitenplannen vervangen daarmee de Regionale Ontwikkelagenda zoals die tijdens de afgelopen RVP-periode werd opgesteld. Met concrete activiteitenplannen kan sneller ingespeeld worden op de actualiteit qua onderwerpen en capaciteit.

Uitgangspunten regionale samenwerking

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten voor regionale samenwerking opgenomen. Deze uitgangspunten maken duidelijk vanuit welk kader we samenwerken en wat dit van de samenwerkende partijen vraagt.

1. We doen het voor en met de burger:
Alles wat we doen, doen we voor de burger en onze samenleving. Naast politie, gemeenten en OM hebben onze bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties ook een eigen verantwoordelijkheid in het veiliger maken van hun dorp of buurt. Daarbij moeten ze kunnen rekenen op een krachtige en betrouwbare overheid die daar waar nodig de regie pakt, ondersteunt waar gewenst, duidelijk communiceert en zich aan afspraken houdt.

2. We werken zoveel als mogelijk integraal en opgavegericht:
Door het gezamenlijk en integraal optrekken van gemeenten, OM, politie en andere partners kunnen overlast en criminaliteit in onze regio het meest effectief en doortastend worden aangepakt. Hierbij is het belangrijk dat zowel interne (zoals bijvoorbeeld Zorg- en Veiligheidshuizen of gemeentelijke afdelingen zorg, wonen en onderwijs) als externe partners (zoals bijvoorbeeld GGZ-instellingen of het Cyberweerbaarheidscentrum Brainport) worden betrokken. Door een goed samenspel binnen de gehele veiligheidsketen wordt ingezet daar waar het meeste effect bereikt kan worden. Dit vraagt om duidelijkheid over de veiligheidsopgave en heldere afspraken en communicatie over verwachtingen en (on) mogelijkheden van de samenwerkende partners, zeker wanneer deze opgave het veiligheidsdomein overstijgt. Daar waar monodisciplinair optreden toch noodzakelijk is, moet daarover ook duidelijk worden gecommuniceerd naar de partners. Door een goede samenwerking kunnen beperkte capaciteit en middelen van alle betrokken partners zo slim en efficiënt mogelijk worden ingezet. Ook de burger mag verwachten dat de overheid eenduidig en herkenbaar optreedt.

De essentie van opgavegericht werken is dat de veiligheidsopgave centraal wordt gesteld om dwars door de grenzen van organisaties heen tot passende oplossingen te komen. Het vertrekpunt daarbij is de (gerechtvaardigde) vraag (van de samenleving): ‘wat is hier aan de hand?’. Vervolgens wordt de gezamenlijke opgave in beeld gebracht.

Elke organisatie heeft vanzelfsprekend ook eigenstandige taken die uitgevoerd moeten worden. Voor integraal werken is het daarom van belang dat de basis op orde is binnen elke organisatie (politie, OM en gemeenten). Pas als die basis op orde is, kan er constructief integraal worden (samen)gewerkt.

3. We werken slimmer samen:
In 32 gemeenten worden vaak dezelfde taken uitgevoerd. Net zoals ook in 9 basisteams vaak dezelfde acties worden uitgezet. Werkdruk en capaciteitsproblemen zijn serieuze problemen die de inzet en slagkracht ondermijnen. Niet elke IV’er hoeft alles te weten over de verschillende vormen van radicalisering, zoals niet iedere wijkagent een cyberexpert hoeft te zijn. Door regionaal de krachten te bundelen kunnen we de slagkracht en expertise in de regio vergroten. Voorbeelden zijn het Expertteam Radicalisering en het Expertteam Digitale Veiligheid (in oprichting). Het Regiobureau biedt hierbij een ondersteunende rol. Ook het verminderen c.q. samenvoegen van overleggen kan helpen bij het slimmer samenwerken.

4. We zetten capaciteit in daar waar nodig:
Gelet op krappe capaciteit bij de partners is het goed om te kijken wat waar nodig is: denk vanuit de opdracht (het veilig en leefbaar maken en houden van Oost-Brabant). Dat kan betekenen dat er op sommige locaties en bij specifieke gebeurtenissen (tijdelijk) wat meer inzet noodzakelijk is. Daarvoor is een open gesprek belangrijk in de Driehoeken Basisteams en de Bestuurlijke Regiegroep. Daarnaast is er blijvend aandacht voor capaciteit en verbetering van de bezetting binnen de basisteams, de opsporing en andere onderdelen van de politie-eenheid (én bij de partners).

5. We houden ons aan afspraken:
Op basis van het RVP worden er in de regio afspraken gemaakt over wat we met elkaar willen bereiken en wat dit vraagt van alle partijen. Daar waar regionale afspraken worden gemaakt, wordt ook verwacht dat de samenwerkende partijen zich hieraan houden, ongeacht ieders autonome status. Alleen dan kunnen we samen werken aan een veilig en leefbaar Oost-Brabant.

6. We monitoren én we zijn flexibel:
De in het RVP en in de plannen van de Programmaraden c.q. bestuurlijke werkgroepen opgenomen acties worden gemonitord en voorgelegd aan de Bestuurlijke Regiegroep. Daar wordt gekeken of bijstelling of aanpassing van de prioriteiten of ambities nodig is.
Het is zaak om acties en ambities niet “in beton te gieten” en snel te kunnen reageren op gewijzigde externe (maatschappelijke) omstandigheden (zoals vluchtelingstromen ten gevolge van geopolitieke conflicten of klimaatverandering etc.). Daarnaast is het van belang dat ook rekening wordt gehouden met organisatorische ontwikkelingen en toekomstige wet- en regelgeving die van invloed kunnen zijn op taken en verantwoordelijkheden van politie, gemeenten en Openbaar Ministerie (zoals wijziging van budgetten). Als er nieuwe afspraken moeten worden gemaakt, komt dit terug in de Bestuurlijke Regiegroep (en de basisteamdriehoeken).

7. We maken meer gebruik van innovaties en nieuwe technologieën:
Nieuwe technologieën kunnen de partners ondersteunen. In onze regio is een van de meest prominente en innovatieve hightech centra van Europa gevestigd. Hier wordt slim ingespeeld op een wereld die snel verandert. Ook bij het bestrijden van criminaliteit, bij vraagstukken op het vlak van openbare orde en bij het terugdringen van gevaarlijke situaties speelt technologie een steeds grotere rol. Er wordt op dit moment al op verschillende terreinen samengewerkt met kennisinstellingen en het bedrijfsleven om de veiligheid en de veiligheidsbeleving in de publieke ruimte te vergroten, maar dit kan meer en beter.

8. We zetten domein overstijgende stappen:
Dat zorg en veiligheid moeten samenwerken om resultaten te bereiken is voor een ieder duidelijk. Ook duidelijk is dat dit niet altijd eenvoudig is. Een veilige en leefbare samenleving moet echter een verantwoordelijkheid zijn van alle domeinen: veiligheid, zorg, jeugd, onderwijs en welzijn. De hele keten is verantwoordelijk voor de aanpak van bijvoorbeeld jeugdproblematiek, personen met verward gedrag, maatschappelijke onrust of overlastsituaties. Niet alle veiligheidsproblemen zijn uitsluitend in het veiligheidsdomein op te lossen. Een goede en stevige samenwerking tussen de verschillende domeinen is daarom absoluut noodzakelijk. De hele keten moet worden ingezet en is verantwoordelijk voor het welslagen. Deze samenwerking, over domeingrenzen heen, komt niet vanzelf tot stand. Veiligheid is slechts één perspectief; vaak zijn meerdere perspectieven van belang. Vanuit het veiligheidsdomein bestaat de bereidheid om de stap te zetten. Gepleit wordt nadrukkelijk voor bespreking van dit uitgangspunt in de verschillende colleges van burgemeester en wethouders.

1 Factsheets

- **Factsheet Trends en ontwikkelingen**
- **Factsheet Zorg en Veiligheid** (prioriteit 1)
- **Factsheet Digitale Veiligheid** (prioriteit 2)
- **Factsheet Maatschappelijke onrust** (prioriteit 3)
- **Factsheet Ondermijning** (prioriteit 4)
- **Factsheet Mensenhandel** (prioriteit 5)

Factsheet Trends en ontwikkelingen

Inleiding:
De overheid ziet zich op het brede terrein van veiligheid gesteld voor veel en steeds complexer wordende maatschappelijke opgaven. In dit hoofdstuk worden, zonder volledig te kunnen zijn, enkele trends en ontwikkelingen beschreven die nu en in de komende jaren een rol zullen spelen in onze samenleving. Gebeurtenissen elders in de wereld kunnen direct tot reacties leiden in onze Oost-Brabantse dorpen of steden.

Trends en ontwikkelingen:

1. De wereld na de coronapandemie:

Mogelijke scenario's

I. Terug naar normaal (corona is verdwenen);
II. Corona wordt endemisch (corona wordt beschouwd als een "griep+" met enkele golven);
III. Corona is in Nederland onder controle, maar in sommige andere landen niet (hetgeen af en toe nog voor problemen kan zorgen);
IV. Corona blijft een reëel gevaar en vraagt een continue strijd (met af en toe ook weer noodzakelijke maatregelen);
V. Het coronavirus blijft een groot gevaar (o.a. door nieuwe varianten) en een wereldwijd probleem.

2. Maatschappelijke ontwikkelingen:

» Vergrijzing van de samenleving;
» Arbeidsmigranten zullen naar Brabant blijven komen;
» Aandacht nodig voor positie jongeren;
» Er wordt kritischer naar privacy en de overheid gekeken;
» Krapte in de capaciteit bij de politie;
» Krappe arbeidsmarkt heeft gevolgen voor alle partners;
» Politieke en bestuurlijke aandacht voor maatschappelijke thema's die de komende jaren prominent op de agenda zullen staan: de sociaaleconomische situatie, klimaattransitie, internationale veiligheid, de problematiek rondom vluchtelingen en asielzoekers, inclusiviteit en diversiteit.

3. Kansen en bedreigingen rondom digitalisering:

» Traditionele vormen van criminaliteit raken steeds meer verweven met digitale criminaliteit;
» Door de mondiale spanningen en doordat het een lucratief verdienmodel is neemt het aantal hacks toe;
» De komende jaren zullen we steeds vaker worden geconfronteerd met nieuwe vormen van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime die thans nog niet bekend zijn;
» Digitalisering biedt ook kansen (zeker in een tijd van personeelstekort in vele sectoren): inzet van digitale middelen kan ondersteunend werken.

4. Verharding onder mijnende criminaliteit:

» Onze regio is aantrekkelijk voor (internationale) bendes die zich bezighouden met ondermijnende criminaliteit;
» De handel in drugs is zeer lucratief en het gebruik van drugs is in bepaalde milieus (en op veel evenementen) nog steeds breed geaccepteerd;
» Opvallend is de flexibilisering in de ondermijning: daar waar geld te verdienen is, stappen criminelen in. Het zijn ook geen vaste organisaties meer, maar vooral gelegenheidscoalities met extensieve financiële middelen.

5. Daling traditionele criminaliteit:

» Sommige vormen van "traditionele" criminaliteit (zoals woninginbraken) zijn de afgelopen jaren (fors) gedaald;
» De daling van de traditionele (aangifte)criminaliteit lijkt gepaard te gaan met de stijging van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit;
» Naast de enorme stijging van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit is vermoedelijk ook sprake van "dark numbers" bij ondermijnende criminaliteit, mensenhandel of huiselijk geweld ("crime change").

6. Maatschappelijke en sociale onrust bedreigen de samenleving:

» De tegenstellingen tussen verschillende bevolkingsgroepen verdiepen zich. Dit bedreigt de sociale stabiliteit (en veiligheid) in ons land.
» Gebeurtenissen elders in de wereld kunnen leiden tot onrust in ons land en gevolgen hebben voor de manier waarop we met elkaar samenleven. Risico bestaat op afname van vertrouwen in instanties of overheid en op langere termijn tot disfunctioneren van het politieke en maatschappelijke systeem;
» Maatschappelijke onrust is mede door corona meer aan de oppervlakte gekomen. Complottheorieën wakkeren dit verder aan en kunnen verregaand ontwrichtend zijn. De NCTV noemt deze nieuwe vorm van radicalisering: anti-overheidsradicalisering.

7. Toename van incidenten met kwetsbare- en/of personen met onbegrepen gedrag:

» De afgelopen jaren werden er steeds meer (veiligheids)incidenten geregistreerd met betrokkenheid van kwetsbare personen of personen met onbegrepen gedrag. De toename wordt in de praktijk ook ervaren door politie en de hulpverleningsinstanties. De belasting op de reeds schaarse politiecapaciteit is enorm;
» Onze samenleving wordt voor sommigen steeds ingewikkelder (digitalisering) en niet iedereen kan meekomen.

8. Positie jongeren staat onder druk:

» Tijdens de coronapandemie bleek hoe kwetsbaar de positie van sommige jongeren is.
» Jongeren brengen veel tijd door op social media en zijn daardoor vaak slachtoffer van gedigitaliseerde criminaliteit (en ook vaak dader).
» Er is sprake van een toename van de criminaliteit bij jongeren en een normalisering van wapengebruik.
» Drugsgebruik onder jongeren (en de normalisering daarvan) is een voortdurende bron van bezorgdheid. Sommige jongeren zijn extra kwetsbaar door huiselijk geweld, schulden of andere problemen achter de voordeur. Deze jongeren krijgen doorgaans een lager schooladvies, er is meer schooluitval en zijn vatbaarder voor bijvoorbeeld psychische problemen, criminaliteit, mensenhandel of radicalisering.

Factsheet Zorg en Veiligheid
(prioriteit 1)

Inleiding

We leven in een complexe samenleving waarin niet iedereen op elk moment van zijn of haar leven mee kan komen. Dit kent verschillende achtergronden. Een brede benadering van de problematiek op het snijvlak van zorg en veiligheid, met een goed evenwicht tussen preventie en repressie en tussen zorg en straf, doet recht aan de situatie van het individu, zijn of haar omgeving en de belangen van onze samenleving. Het veiligheidsdomein heeft het zorg- en sociaal domein nodig en vice versa. Een goede verbinding tussen deze domeinen is noodzakelijk en kan beiden ten goede komen.

Waarom is een integrale aanpak van zorg en veiligheid ook in de komende jaren van belang?

- De problematiek bevindt zich op het snijvlak van zorg en veiligheid. De domeinen hebben elkaar nodig om de problematiek het hoofd te kunnen bieden.
- We zien nog altijd een stijgende trend van het aantal personen met onbegrepen gedrag.
- Huiselijk geweld en kindermishandeling is de meest voorkomende vorm van geweld in onze samenleving.
- Soms is het – door incidenten of signalen uit het werkveld – noodzakelijk om op andere onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid knelpunten te agenderen, aanjagen of adresseren.

Ambitie voor 2023-2026:

- Investeren in een nog sterkere verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid om een integrale aanpak te realiseren, zowel binnen de gemeentelijke organisaties als tussen de partners zoals bijvoorbeeld de politie, OM, GGZ instellingen, verslavingszorg, Zorg- en Veiligheidshuizen, GGD, Veilig Thuis. Zowel op ambtelijk/beleidsmatig niveau als op bestuurlijk niveau.
- De Programmaraad Zorg & Veiligheid ondersteunt bij knelpunten op het snijvlak van zorg en veiligheid conform de “3 A’s”; Afstemmen, Agenderen, Aanjagen. Naast knelpunten op het brede terrein van zorg en veiligheid ligt de focus van de PRZV de komende jaren op enerzijds personen met onbegrepen (en overlastgevend) gedrag (en een hoog veiligheidsrisico) en anderzijds huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Laat het thema “jeugd” standaard als specifieke doelgroep terugkomen in de verschillende veiligheidsdossiers.
- Doorlopend moet bezien worden of er onderwerpen in overleggremia gebundeld kunnen worden. Als partners moeten we ervoor waken dat voor elk onderwerp dat valt onder het thema “zorg en veiligheid” een separate governance wordt opgetuigd.

Wat gaan we de komende jaren doen?

Speerpunten voor de komende jaren (naast het doorlopend Afstemmen, Agenderen, Aanjagen van knelpunten op het snijvlak van zorg en veiligheid) zijn:

- De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling verdient extra aandacht, focus en inzet van alle partijen, primair vanuit het veiligheidsdomein in nauwe relatie met het zorgdomein.
- Bij de aanpak van personen met onbegrepen gedrag wordt de focus de komende jaren gelegd op het aanjagen dat er passende woonruimte voor deze doelgroep komt én richten we ons op het voorkomen van overlast en criminaliteit. Vanuit vroegsignalering interveniëren en eventueel door tijdelijk rust te creëren door middel van time-out voorzieningen, kan er voor gezorgd worden dat de personen met onbegrepen gedrag niet escaleren tot hoogveiligheidsricio’s, of erger nog; tot impactvolle incidenten voor het individu en de samenleving.
- Verder gaat de regio Oost-Brabant door met uitvoering van de Ketenveldnorm Levensloopfunctie en Beveiligde bedden. Doel is betere ondersteuning en zorg voor mensen met (potentieel) gevaarlijk gedrag als gevolg van een psychische stoornis en/of een verstandelijke beperking, zonder strafrechtelijke titel.
- Een weerbare jeugd is van groot belang voor een veilige toekomst. Bij het oppakken van vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid zal daarom standaard de vraag moeten worden gesteld of een specifieke jeugdaanpak noodzakelijk is.
- De Zorg- en Veiligheidshuizen zijn de expertisecentra voor verschillende onderwerpen betreffende zorg en veiligheid. Daar vinden casusoverleggen plaats voor complexe casuïstiek en worden aanpakken opgezet voor specifieke groepen. Tevens spelen de Zorg- en Veiligheidshuizen een belangrijke rol bij de aanpak van radicalisering (weegtafel) en de ketenveldnorm. Daarmee zijn ze de knooppunten voor gecoördineerde acties van de zorg- en veiligheidspartners waar de kennis aanwezig is over de verschillende onderwerpen

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

- Programmaraad Zorg & Veiligheid
- Agendaoverleg Zorg & Veiligheid
- Netwerkoverleg Zorg & Veiligheid

Factsheet Digitale Veiligheid
(prioriteit 2)

Inleiding:
Onze samenleving is in toenemende mate afhankelijk van informatietechnologie (IT). Nieuwe technologie leidt tot nieuwe waardevolle toepassingen, maar het faciliteert en genereert ook nieuwe kwetsbaarheden en dreigingen. De snel stijgende trend maakt vele slachtoffers en zorgt voor ontwrichting van de maatschappij. We pakken Digitale Veiligheid als onderwerp daarom in de volle breedte aan; we richten ons op cybercrime én gedigitaliseerde criminaliteit.

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?
- De media staan bol van misdrijven met een digitaal aspect. We zien hierbij een verschuiving van traditionele criminaliteit naar digitale criminaliteit.
- Deze digitalisering van de criminaliteit zal alleen maar verder toenemen. Onze manier van het tegengaan van deze digitalisering van de criminaliteit blijft echter achter.
- Het Dreigingsbeeld statelijke actoren beschrijft dat Cybercrime ook om andere motieven dan geldelijk gewin wordt gepleegd. Het is ook ontwrichtend voor de maatschappij.
- De verwachting is dat we deels digitaal blijven werken in de toekomst. Het zal nog enige tijd kosten om de informatiebeveiliging verder in te regelen waardoor de kwetsbaarheden blijven bestaan
- We zien dat openbare ordeverstoringen steeds meer online worden aangejaagd ook in Oost-Brabant. Er zijn nog onvoldoende handvatten om hier tegen op te treden.
- Daders van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit zijn moeilijk op te sporen en te vervolgen. Alhoewel hier wel slagen in gemaakt worden door politie en OM is het voorkomen van slachtoffers en het verstoren van processen vele malen effectiever. Mocht er zich toch een incident voordoen dat is het van belang dat de Cybergevolgbestrijding ook op orde is.
- Breed inzetten op Cyberweerbaarheid is dus een belangrijk speerpunt voor de komende jaren. De noodzaak om hier op te investeren én een inhaalslag te maken is erg groot.

Ambitie voor 2023-2026:
- We streven naar een weerbare samenleving met minder slachtoffers doordat er minder geslaagde pogingen van cyberaanvallen en gedigitaliseerde criminaliteit zijn. Dit doen we door te investeren in cyberweerbaarheid en informatieveiligheid.
- We zorgen er voor dat de organisaties (politie, OM en gemeenten) een stap verder komen in de interne transitie als het gaat om de verschuiving van criminaliteit van het fysieke naar het digitale domein. Het Regionaal Expertteam Digitale Veiligheid kan hierbij adviseren.
- Wanneer er zich een Cyberaanval voordoet dan zorgen we voor schadebeperking doordat de Cybergevolgbestrijding bij organisaties beter op orde is en er op cyberincidenten geoefend wordt.

Wat gaan we de komende jaren doen?
- Politie en OM gaan onverminderd door met opsporing en vervolging en werken hierin bovenregionaal en internationaal samen. De digitalisering biedt ook kansen voor politie en OM als het gaat om opsporing, maar ook als het gaat om slimme inzet van schaarse capaciteit.
- De verschuiving van criminaliteit van het fysieke naar het digitale domein vraagt om een transitie binnen organisaties met nieuwe en andere werkzaamheden, andere competenties, andere samenwerkingsverbanden en ander beleid.
- Opsporen en vervolgen zijn moeilijk. Daarom is het raadzaam om - naast verstoren - in te zetten op het voorkomen van slachtoffers. Digitale weerbaarheid kent twee facetten:
  - enerzijds moeten we blijven bevorderen dat het “eigen huis op orde” is als het gaat om de informatiebeveiliging.
  - anderzijds moeten we werken aan het bewust maken en het bieden van een handelingsperspectief aan burgers, bedrijven en overheden. De focus ligt hierbij op de kwetsbare groepen zoals jeugd, het Midden- en Kleinbedrijf, ouderen, laaggeletterden en “digibeten”, maar ook ‘de burger’ in algemene zin zal weerbaar moeten zijn en blijven.
- Het is van belang om te investeren in cybergevolgbestrijding. Organisaties dienen voorbereid te zijn op de gevolgen van een Cyberincident.
- Online aangejaagde ordeverstoringen komen steeds meer voor. Reeds ontwikkelde bevoegdheden en interventies worden ontsloten voor onze partners.
- Politie, OM en andere informatiebronnen kunnen voor actuele informatiebeelden zorgen die gemeenten kunnen helpen in de preventie strategieën.

Ambtelijke en bestuurlijke platform:
- Programmaraad Digitale veiligheid
- Regionaal Expertteam Digitale veiligheid

Factsheet Maatschappelijke onrust
(prioriteit 3)

Inleiding

Polarisatie, extremisme en radicalisering ondermijnen en ontwrichten onze samenleving en leiden tot een afname van vertrouwen in instanties (zowel in de overheid als in het maatschappelijk middenveld) en op termijn zelfs tot het disfunctioneren van het politieke en maatschappelijke systeem. Dit is een bedreiging voor een vrije democratische samenleving.

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?

- Het dreigingsniveau in ons land staat (begin 2022) op Dreigingsniveau 3: een terroristische aanslag in Nederland is voorstelbaar. De jihadistische dreiging tegen Nederland blijft onveranderd in stand en ook een terroristische aanslag uit rechts-extremistische hoek is voorstelbaar.
- Door grote processen als globalisering, individualisering en informatisering is de Nederlandse samenleving veranderd.
- Corona heeft een katalyserende werking op al sluimerend maatschappelijk ongenoegen gehad. In 2020 heeft de NCTV een nieuwe vorm van radicalisering toegevoegd: anti-overheidsradicalisering.
- Complottheorieën wakkeren het maatschappelijk ongenoegen verder aan en kunnen verregaand ontwrichtend zijn.
- In het maatschappelijk debat is er vaak aandacht voor uitgesproken opvattingen, terwijl het grootste deel van de mensen ergens in het midden zit. De kans is groot dat polarisatie eerder zal toenemen dan afnemen.
- Ook internationale ontwikkelingen en conflicten hebben direct invloed op de situatie in de 32 gemeenten van onze regio.
- De komende jaren zal Nederland geconfronteerd worden met het vrijkomen van (ex-)gedetineerden die eerder zijn veroordeeld voor extremistische of terroristische strafbare feiten. Ook kan het zijn dat er uitreizigers en/of hun minderjarige kinderen uit oorlogsgebied terugkomen naar Nederland.

Ambitie voor 2023-2026:

- Ondersteunen van sociale cohesie in onze wijken en dorpen door een nauwe samenwerking (ambtelijk en bestuurlijk) van de kolom veiligheid en het sociaal domein;
- Aanjagen van en investeren in (de verdere opbouw en verankering van) stevige lokale netwerken die, indien nodig, de weg naar de regio weten te vinden en bijdragen aan het voorkomen van maatschappelijke onrust, polarisatie, extremisme en radicalisering;
- Investeren in kennis en awareness;
- Zerotolerance voor geweld tegen ambtsdragers, hulpverleners, journalisten en anderen die bedreigd worden in de uitoefening van hun functie.

Wat gaan we de komende jaren doen?

- We stimuleren dat elke gemeente in Oost-Brabant in 2024 over een Aandachtsfunctionaris beschikt. De aandacht voor polarisatie, extremisme en radicalisering mag niet verslappen.
- Politie, OM en gemeenten (inclusief de lokale netwerkpartners) hebben ook aandacht voor radicalisering online.
- Optimaliseren van de informatiedeling tussen de organisaties, met name die uit het zorgdomein.
- Polarisatie is een thema voor ons allen: de gemeente heeft de regierol in de lokale aanpak.
- Gemeenten zetten sterk in op netwerken, zoals Bondgenoten of Focusgroepen, om lokale verbindingen te onderhouden en te borgen. Doorgaan met het trainen van medewerkers gemeenten, politie, OM, welzijnsorganisaties, maatschappelijk werkers, Reclassering, Jeugdzorg, buurt- en wijkwerkers, wijk-GGD'ers, GGZ en anderen om tijdig radicalisering te herkennen en te voorkomen.
- Jongeren zijn extra kwetsbaar voor complottheorieën, extremisme en radicalisering. Scholen, jongerenwerk, ouders, sportverenigingen, bedrijfsleven en de cultuursector worden gestimuleerd om enerzijds de kansenongelijkheid te verminderen en uitsluiting tegen te gaan en anderzijds moeten extremisme en radicalisering hard de kop worden ingedrukt.
- Naast de PGA-aanpak (individuele casuïstiek) in de Zorg- en Veiligheidshuizen moet er ook aandacht komen voor fenomeenaanpak en voor georganiseerde verbanden.
- De overheid trekt 1 duidelijke lijn met betrekking tot hetgeen geaccepteerd en hetgeen niet-geaccepteerd gedrag is en legt vaker uit waarom bepaalde beslissingen worden genomen.
- Geweld tegen bestuurders, handhavers, politieagenten, baliemedewerkers, brandweerlieden, ambulancemedewerkers of GGD-medewerkers is ontoelaatbaar. Het project Veilige Publieke Taak moet derhalve (regionaal en daar waar nodig lokaal) weer geactiveerd worden.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

- Programmaraad Maatschappelijke Onrust
- Expertteam Maatschappelijke Onrust

Factsheet Ondermijning
(prioriteit 4)

Inleiding

Ook in Oost-Brabant speelt er veel onder en boven de oppervlakte op lokaal en regionaal niveau. Er zijn nog voldoende kansen om de aanpak te intensiveren, verbindingen te leggen en de actiegerichtheid en maatschappelijk impact te vergroten. Uitgangspunt is de Brabantse norm voor bestuurlijke weerbaarheid. De aanpak is gericht op impactrijke acties en een weerbare overheid en maatschappij.

Ondermijning als hoofdthema

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?

Zichtbaar het verschil maken houdt enerzijds in een korte (lokale) zichtbare klap maken en anderzijds een aanpak die een langere adem vergt maar wel structureler het criminele verdienmodel verstoort. Lokale en regionale partners en gremia hebben elkaar daarbij nodig: de inhoud staat voorop, de institutionele actoren en gremia staan met elkaar in verbinding en ondersteunen elkaar. Volledige integraliteit van de aanpak heeft zeker voordelen, maar mag geen doel op zich zijn. Of er nu mono, multi of integraal wordt samengewerkt: voorop staat het realiseren van impact. Commitment is hierbij essentieel.

Wat is nodig om een vuist te maken tegen georganiseerde criminaliteit en ondermijning?

- verbinding tussen gemeenten, basisteams, regio's en (private) partners en daarbij samen optrekken;
- een samenhangende aanpak van preventie, weerbaarheid en verstoring. Uitgangspunt: voorkomen, oprollen en afpakken!
- bevoegdheden, kennis, kunde, intelligence en interventies in onderlinge afstemming inzetten;
- De Brabantse weerbaarheidsnorm: overal in de regio moeten de dijken even hoog zijn;
- Zoek verbinding met Zorg- en Veiligheidshuizen en het Sociaal Domein.

Focus voor de komende periode op het aanpakken van ondermijning binnen de vijf thema's:

1. Cocaïne;
2. Synthetische drugs;
3. Hennep;
4. Witwassen;
5. Mensenhandel (*zie prioriteit 5*).

Daardoor:

- wordt (boven)regionaal meer scherpte aangebracht in de gezamenlijke opgave;
- is het mogelijk om lokaal/regionaal te bepalen welke vitale schakels binnen de criminele industrie het meest kansrijk zijn om succesvol aan te pakken (onder andere door de 'crimescript-methodiek').

Ambitie voor 2023-2026:

In de periode 2023 - 2026 wordt de ingezette lijn voortgezet en verder uitgebouwd.
We hebben hierbij de volgende ambities:

- Het vergroten van de actiegerichtheid;
- Interventies zijn zichtbaar en hebben impact;
- Focus binnen prioriteiten en inzet op lokaal en regionaal niveau, zonder daarbij flexibiliteit te verliezen;
- Structuur volgt inhoud;
- Efficiënte en effectieve inzet vindt plaats op repressie (georganiseerde criminaliteit) én op preventie (ondermijning, i.c.m. aanpak wijken, jeugd en zorg);
- De samenwerking uitbouwen met de Koninklijke Marechaussee, Douane en Zorg- en Veiligheidshuizen;
- Versterken van de informatiepositie;
- Blijvend inzetten op bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en het vergroten van bestuurlijk afpakken;
- We leggen een stevig fundament voor een weerbare overheid door ons te conformeren aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.

Wat gaan we de komende jaren doen?

- De aanpak van ondermijning in Oost-Brabant bestaat uit concrete en impactrijke interventies door actie op lokaal, bovenlokaal en regionaal niveau. De TF-RIEC ondersteunt en faciliteert de impactrijke actiegerichtheid van de weerbare partners.
- We optimaliseren de bestaande governance structuren continu. De Basisteamdriehoek-plus blijft hierbinnen leidend in het keuzeproces.
- Wederkerigheid: lokale en regionale partners helpen elkaars doelstellingen te bereiken en prioriteren samen daar waar nodig. Samen maken we het verschil!
- We versterken ons gezamenlijk fundament voor een weerbare overheid door ons te conformeren aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

- Actieberaad
- Actietafel

Factsheet Mensenhandel
(prioriteit 5)

Inleiding
Mensenhandel is een bijzondere vorm van ondermijnende criminaliteit, omdat bij mensenhandel altijd sprake is van direct slachtofferschap. Dit onderwerp is tevens geprioriteerd in de Nationale Veiligheidsagenda.

Waarom is dit onderwerp ook de komende jaren van belang?
- Mensenhandel vormt een grove inbreuk op de menselijke waardigheid en de lichamelijke en geestelijke integriteit van slachtoffers;
- Op lokaal en regionaal niveau ontbreekt voldoende zicht op aard en omvang mensenhandel in het algemeen en in het bijzonder op de vormen criminele uitbuiting en arbeidsuitbuiting;
- Slachtoffers blijven nog (te) vaak onder de radar;
- De jonge leeftijden van daders en slachtoffers van seksuele en criminele uitbuiting zijn erg zorgwekkend;
- Daders en slachtoffers verplaatsen zich door de regio en door het land heen;
- Onvoldoende (bruikbare) signalen mensenhandel bereiken de overheid.

Vooruitblik / ambitie:
Concreet wil de Regionale Tafel Mensenhandel zich de komende jaren richten op de volgende punten:
- Het voorkomen van jonge slachtoffers (vooral bij seksuele- en criminele uitbuiting) door te realiseren dat instanties zoals scholen, jeugdwerkers, hulpverlening de instrumenten hebben voor juiste voorlichting onder jongeren over weerbaarheid en risico's inzake criminele aspecten;
- Het zicht vergroten op arbeidsuitbuiting middels de pilot die eind 2020 is gestart;
- Meer aandacht voor burgers in een kwetsbare positie;
- Het ondersteunen van ketenpartners in het verhogen van awareness en herkennen van signalen door o.a. de ontwikkeling van een regionale, duurzame (e-)training;
- Het Basisniveau Bestuurlijke Aanpak Mensenhandel doorontwikkelen;
- Het versterken van de integrale aanpak mensenhandel waarbij ook wordt gekeken met welke andere Programmaraden samengewerkt kan worden;
- Het verder versterken en borgen van de verbinding tussen partners met betrekking tot het herkennen en delen van (en acteren op) signalen.

Wat gaan we de komende jaren doen?
- Overgaan tot actie! Niet meer stukken en notities produceren, maar overgaan tot actie. Dit geldt voor alle probleemgebieden. Daarvoor is bestuurlijke betrokkenheid, verantwoordelijkheid en eigenaarschap van belang.
- Het zicht op (zeer) jonge daders en slachtoffers ontbreekt. De pilot Sentinel is uitermate geschikt om het gewenste inzicht te krijgen. Idealiter gaat de pilot, die nu binnen Oost-Brabant loopt, landelijk draaien. Mensenhandel moet zichtbaar gemaakt worden.
- Voorkomen waterbedeffect door verbinding lokaal en regionaal, maar zeker ook nationaal tot stand te brengen.
- Regionale Tafel Mensenhandel is "probleemeigenaar" maar heeft alle partners binnen onze regio nodig voor de uitvoering. Daarvoor zijn integrale samenwerking (ook tussen de verschillende domeinen) en het zorgen voor een stevige basis ook hier van essentieel belang.
- Mensenhandel zal vaker onderwerp van gesprek moeten zijn in de verschillende Driehoeken en de Bestuurlijke Regiegroep. De Regionale Tafel Mensenhandel zal dit agenderen (bijvoorbeeld middels een nieuwsbrief met actualiteiten).
- Mensenhandel is (al lang) niet meer een grootstedelijk probleem en komt overal voor. Het is daarom cruciaal dat alle partners mensenhandel kunnen en willen signaleren en daar de juiste instrumenten voor hebben. Trainingen zijn daarbij essentieel.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:
- Regionale Tafel Mensenhandel
- Expertgroep Mensenhandel

2 Inhoudelijke hoofdstukken

- **Trends en ontwikkelingen**
- **Zorg en Veiligheid** (prioriteit 1)
- **Digitale Veiligheid** (prioriteit 2)
- **Maatschappelijke onrust** (prioriteit 3)
- **Ondermijning** (prioriteit 4)
- **Mensenhandel** (prioriteit 5)

Trends en ontwikkelingen

Inleiding:

De overheid ziet zich op het brede terrein van veiligheid gesteld voor veel en steeds complexer wordende maatschappelijke opgaven. In dit hoofdstuk worden, zonder volledig te kunnen zijn, enkele trends en ontwikkelingen beschreven die nu en in de komende jaren een rol zullen spelen in onze samenleving. Internationale ontwikkelingen hebben steeds meer invloed op het leven in ons land. Gebeurtenissen elders in de wereld kunnen direct tot reacties leiden in onze Oost-Brabantse dorpen of steden. Al eerder is geconstateerd dat criminaliteit (maar ook maatschappelijke onrust) niet gebonden is aan lands-, provincie- of gemeentegrenzen. Het bestuur, Openbaar Ministerie en Politie moeten daarom steeds meer (zowel mono- als multidisciplinair) handelen vanuit het besef dat er in toenemende mate sprake is van onderlinge afhankelijkheid, waarbij de partners niet los van elkaar kunnen opereren (waarbij elke partner zijn eigen bevoegdheden heeft).

De afgelopen 2 jaar stond ons leven in het teken van corona. Een wereldwijde pandemie waarvan sommigen dachten dat die zich niet meer voor zou doen. Ten tijde van het schrijven van dit RVP is niet duidelijk hoe lang we nog te maken hebben met deze pandemie en de gevolgen hiervan. Corona heeft gevolgen gehad voor bijna alle aspecten van ons leven en dus ook op de veiligheidscijfers: zo zijn er minder inbraken gepleegd. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit waren al in opmars voor corona, maar de stijging van deze delicten heeft door de coronapandemie nog een extra “boost” gekregen. Voorzichtigheid is echter geboden bij een te makkelijke interpretatie van deze cijfers en ontwikkelingen. Het is thans niet duidelijk of de stijging of daling van delictsoorten blijvend is of een eenmalig gevolg van de pandemie. Daarnaast is Rusland in februari 2022 Oekraïne binnengevallen. Deze oorlog zal naar verwachting langere tijd duren en heeft onder andere geleid tot de grootste vluchtelingenstroom in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog. Ten tijde van het opstellen van deze versie van het RVP valt nog niet te zeggen wat de verdere consequenties zullen zijn voor ons land (en onze regio) op het vlak van economie, vluchtelingenstromen en (digitale) veiligheid.

Trends en ontwikkelingen:

Welke trends en ontwikkelingen beschrijven we in dit hoofdstuk?

1. De wereld na de coronapandemie;
2. Maatschappelijke ontwikkelingen;
3. Ontwikkelingen rondom digitalisering (bedreigingen én kansen);
4. Verharding ondermijnende criminaliteit;
5. Daling traditionele criminaliteit;
6. Maatschappelijke en sociale onrust bedreigen de samenleving;
7. Toename van incidenten met kwetsbare personen en/of personen met onbegrepen gedrag.

1. De wereld na de coronapandemie:

Zoals vaker in dit document zal worden opgemerkt: de toekomst is onzeker en we weten niet hoe de situatie rondom corona zich verder ontwikkelt. Er zijn in principe 5 scenario’s voor wat betref corona:

1. Terug naar normaal (corona is verdwenen);
2. Corona wordt endemisch (corona wordt beschouwd als een “griep+” met enkele golven);
3. Corona is in Nederland onder controle, maar in sommige andere landen niet (hetgeen af en toe nog voor problemen kan zorgen);
4. Corona blijft een reëel gevaar en vraagt een continue strijd (met af en toe ook weer noodzakelijke maatregelen);
5. Het coronavirus blijft een groot gevaar (o.a. door nieuwe varianten) en een wereldwijd probleem.

2. Maatschappelijke ontwikkelingen:

Verschillende maatschappelijke, sociale en demografische ontwikkelingen hebben direct invloed op ons leven. Zo zet de vergrijzing in ons land verder door. De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar. In 2000 bedroeg de grijze druk 21,9 en in 2020 bedroeg die reeds 33,1 en in 2021 steeg die door naar 33,7. Dit heeft gevolgen voor veel aspecten van de samenleving. Ouderen zijn bijvoorbeeld kwetsbaarder als het gaat om sommige vormen van criminaliteit.

De bevolkingssamenstelling heeft ook gevolgen voor de arbeidsmarkt: het is voor veel werkgevers lastig om vacatures in te vullen en verwacht wordt dat de komende jaren meer arbeidsmigranten naar Brabant zullen komen. In onze provincie werken naar schatting meer dan 100.000 arbeidsmigranten die een enorme bijdrage leveren aan de Brabantse economie, maar zij zijn vaak ook kwetsbaar als het gaat om misstanden en uitbuiting (mensenhandel). Daarnaast gaat de huisvesting van arbeidsmigranten soms gepaard met overlast en criminaliteit.

De huidige arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de inzet van de verschillende partners. Het vinden van geschikt personeel is niet eenvoudig. De vraag is groot en het aanbod is relatief klein. Bij de politie is sprake van meer uitstroom dan instroom door het relatief oude personeelsbestand. Dit leidt tot krapte in de capaciteit. In het verdere proces van opsporing en vervolging zien we dat o.a. het tekort aan rechters de strafrechtketen voor grote uitdagingen stelt. De opgave blijft om voor slachtoffers en verdachten een rechtvaardig strafproces efficiënt en effectief te kunnen uitvoeren.[3]

Sinds de introductie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 wordt er kritischer naar privacy gekeken. Dat maakt een effectieve aanpak van fraude en criminaliteit niet eenvoudiger. Tevens wordt er door de toeslagenaffaire

[3] Ook binnen andere organisaties is er sprake van beperkte capaciteit wat zijn doorwerking heeft in het veiligheidsveld. Zo zijn er bijvoorbeeld wachtlijsten binnen de GGZ en de Jeugdzorg.

kritisch (en vaak zelfs wantrouwend) naar de overheid gekeken. Tegelijkertijd zien we dat door corona de overheid meer in het privédomein is gekomen met dringende adviezen over aantal bezoekers per dag per huishouden en de verplichting om 1,5 meter afstand te bewaren in verschillende situaties. Daar waar de één een QR-code ziet als een veilige manier om de samenleving van het slot te krijgen, zal een ander dat zien als een inbreuk op zijn of haar privacy. Deze discussies zijn zeker ook relevant voor het veiligheidsdomein.

Naast corona zijn er meer maatschappelijke thema's die de komende jaren prominent op de politieke en bestuurlijke agenda zullen staan: de sociaaleconomische situatie, klimaattransitie, internationale veiligheid, de problematiek rondom vluchtelingen en asielzoekers, inclusiviteit en diversiteit. Ook deze thema's hebben directe invloed op wonen, werken en (samen)leven in Oost-Brabant en daarmee ook op onze organisaties en hun werkzaamheden.[4] Organisaties zullen vaker worden aangesproken op deze onderwerpen en ter verantwoording worden geroepen hetgeen ook weer kan leiden tot polarisatie en verdeeldheid in de samenleving.

3. Kansen en bedreigingen rondom digitalisering:

Onze samenleving is de afgelopen jaren steeds verder gedigitaliseerd. De coronacrisis heeft deze digitalisering nog een extra impuls gegeven: thuiswerken, digitaal vergaderen, webwinkels en corona-apps. Mensen zijn praktisch non-stop digitaal actief en een groot deel van het leven van sommige jongeren speelt zich voornamelijk digitaal af. Digitalisering biedt kansen (ook op het terrein van veiligheid zoals bijvoorbeeld in de opsporing en aanpak van criminele feiten), maar brengt ook (nieuwe) risico's met zich mee. Traditionele vormen van criminaliteit raken steeds meer verweven met digitale criminaliteit. Ook een deel van de ondermijnende criminaliteit vindt digitaal plaats zoals de handel in wapens of drugs op het darkweb of bitcoins als crimineel betaalmiddel.
De NCTV waarschuwt in haar Cybersecuritybeeld[5] van juni 2021 dat cyberaanvallen het zenuwstelsel van de maatschappij aantasten. Door de mondiale spanningen (zoals de oorlog in Oekraïne en sancties tegen Rusland) en doordat het een lucratief verdienmodel is neemt het aantal hacks toe; vermoed wordt dat veel hacks (op bedrijven, overheids- of kennisinstellingen) worden aangestuurd vanuit landen als Rusland of China (al of niet met medeweten van de autoriteiten[6]). Opsporing en vervolging worden bemoeilijkt doordat veel cybercriminelen hun feiten plegen vanuit het buitenland. Grensoverschrijdende samenwerking in opsporing en preventie is daarom noodzaak.

De komende jaren zullen we steeds vaker worden geconfronteerd met nieuwe vormen van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime die thans nog niet bekend zijn. Vrijwel elke vorm van criminaliteit heeft tegenwoordig wel een digitale variant. Gelet op de complexiteit rondom opsporing en vervolging is het belangrijk dat de kans om slachtoffer te worden wordt geminimaliseerd. Daarbij heeft elke actor in de samenleving zijn eigen verantwoordelijkheid: de burger, profit en non-profit instellingen én de overheid. Cybercrime of gedigitaliseerde criminaliteit is financieel zeer lucratief en criminelen hoeven zelf niet digitaal vaardig te zijn om zich hiermee bezig te houden ("cybercrime as a service[7]").

Overigens leidt digitalisering zeker niet alleen tot dreigingen, maar biedt het ook kansen (zeker in een tijd van personeelstekort in vele sectoren). In het veiligheidsdomein kan de inzet van digitale middelen ondersteunend werken: van de inzet van sensoren voor veiligheid en leefbaarheid tot de mogelijkheden op het terrein van datatechnologie. Sommige van deze nieuwe technieken (van kunstmatige intelligentie tot quantum computing[8]) kunnen ons juist ook helpen om criminaliteit te bestrijden. Overigens moet de overheid rekening houden met het feit dat dus niet iedereen even digitaal vaardig is en dat sommige burgers nieuwe technologieën zoals bijvoorbeeld 5G wantrouwen, hetgeen uiteindelijk weer kan leiden tot extremisme of radicalisering.
Naast het feit dat dus niet alle inwoners van ons land even digitaal vaardig zijn, zal de overheid ook moeten investeren in de digitale competenties van haar medewerkers.

4. Verharding ondermijnende criminaliteit:

Ondermijnende criminaliteit is en blijft een groot probleem in ons land en zeker in onze (strategisch gelegen) regio Oost-Brabant. Zo is het aantal door de politie aangetroffen productielocaties van synthetische drugs 5 jaar op een rij gestegen.[9] De (criminele) infrastructuur, de strategische ligging, de ervaring met de productie van synthetische drugs, de relatief lage pakkans en het (onjuiste) beeld dat er in ons land licht gestraft wordt zijn redenen dat internationale bendes Nederland (en ook onze regio) hebben uitgekozen als uitvalsbasis.

Kortom: de ondermijnende en ontwrichtende effecten van de georganiseerde criminaliteit zijn moeilijk te overschatten en helaas is de verwachting dat dit niet zal afnemen. Zo is de handel van drugs zeer lucratief en is het gebruik van drugs in bepaalde milieus (en op veel evenementen) nog steeds breed geaccepteerd. Een bijkomend probleem vormt het frequente gebruik van excessief geweld dat gepaard gaat met de georganiseerde criminaliteit.

Opvallend is de flexibilisering in de ondermijning: daar waar geld te verdienen is, stappen criminelen in. Criminelen maken gebruik van kwetsbare personen (zoals bij mensenhandel), locaties, branches en bedrijfsvormen. Ook de samenstelling van de criminele netwerken verandert: dit loopt niet meer langs de traditionele (etnische) lijnen, maar de netwerken zijn veel meer divers geworden qua achtergrond van de criminelen. Daarnaast zijn het geen vaste organisaties meer, maar vooral gelegenheidscoalities met extensieve financiële middelen (dit in tegenstelling tot gelimiteerde budgetten bij de overheid), die gebruik maken van (financiële) facilitators in de 'bovenwereld'. Ten slotte deinzen criminelen er (in toenemende mate) niet voor terug om bestuurders, politici en ambtenaren te intimideren, te bedreigen en met geweld te confronteren.

[4] Zie ook het rapport "Politie voor Iedereen" uit mei 2021.

[5] Het Cybersecuritybeeld Nederland (CSBN) wordt jaarlijks opgesteld door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) in samenwerking met het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC)

[6] Of in ieder geval zonder dat de autoriteiten er in die landen tegen optreden zolang geen doelen in eigen land worden aangevallen.

[7] Via het darkweb kunnen "digibeten" cybercrime bestellen bij meer cybervaardige criminelen.

[8] Met een kwantumcomputer kunnen gigantische hoeveelheden data worden geanalyseerd waaruit dan weer patronen kunnen worden gedestilleerd. Dit kan nieuwe wetenschappelijke inzichten opleveren die leiden tot enorme revolutie voor de wetenschap.

[9] Jaarverslag 2020 RVP Oost-Brabant: blz 17.

5. Daling traditionele criminaliteit:

Sommige vormen van “traditionele” criminaliteit[10] zijn de afgelopen jaren (fors) gedaald. Zo werd in 2015 in Oost-Brabant nog 5.272 keer ingebroken in woningen, in 2019 was dat al gedaald naar 3.329, in 2020 daalde dat (mede als gevolg van corona) naar 2.528 en in 2021 zette de daling door naar 2.072. Ondanks deze daling zijn er in 2021 nog steeds meer dan 2.000 huishoudens in Oost-Brabant geconfronteerd met een inbraak in hun eigen woning. Dit geeft aan dat er nog steeds een “markt” is voor deze vorm van criminaliteit. Criminelen die letterlijk de persoonlijke levenssfeer betreden van de burger hebben een grote invloed op het veiligheidsgevoel in onze samenleving.

De lockdowns in 2020 en 2021 tonen aan dat externe factoren leiden tot een dynamisch veiligheidsbeeld. Dit maakt dat het noodzakelijk is om in planvorming en bij het stellen van prioriteiten een bepaalde mate van flexibiliteit in te bouwen en toont het belang aan van monitoring en tussentijdse bijsturing van prioriteiten door het gezag.

De daling van de traditionele (aangifte)criminaliteit lijkt gepaard te gaan met de stijging van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Het zullen zeker niet altijd dezelfde daders zijn, maar duidelijk is wel dat criminelen steeds nieuwe verdienmodellen zoeken.

Er zijn echter ook vormen van traditionele criminaliteit die niet dalen: het aantal gevallen van openlijk geweld tussen 2015 en 2019 is met bijna 27% gestegen (in 2021 daalt dit aantal overigens weer met 11,4%[11]). Gewelddelicten als mishandeling en bedreiging hebben vaak betrekking op uitgaansgeweld, drugshandel of vinden plaats binnen de relationele sfeer (huiselijk geweld en kindermishandeling). Bij huiselijk geweld en kindermishandeling wordt niet van alle feiten en incidenten ook daadwerkelijk aangifte gedaan door de slachtoffers en/of de betrokken professionals (voldoen aan meldplicht).

Soms wordt op basis van dalende criminaliteitscijfers geconcludeerd dat het de goede kant op gaat met de veiligheid in ons land. Deze conclusie is echter helaas te voorbarig: de enorme stijging van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit (in combinatie met de lage aangiftebereidheid) en de vermoedelijke “dark numbers” bij ondermijnende criminaliteit, mensenhandel of huiselijk geweld laten een ander beeld zien. Eerder is sprake van een verschuiving dan van een afname.

[10] Voor de informatie en cijfers in dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de Jaarverslagen RVP Oost-Brabant 2019, 2020 en 2021.

[11] Zie jaarverslag RVP 2021.

6. Maatschappelijke en sociale onrust bedreigen de samenleving:

De inwoners van ons land (en dus ook in onze regio) gaan offline en online steeds meer om met mensen die op hen lijken en verkeren daarmee in “bubbels” van gelijkgestemden. De tegenstellingen tussen verschillende bevolkingsgroepen verdiepen zich (hoogopgeleid versus laagopgeleid, stad versus platteland, gelovig versus ongelovig, gevaccineerd versus niet gevaccineerd, rijk versus arm of links versus rechts). Groepen in de samenleving die minder goed kunnen meekomen hebben doorgaans een lager inkomen, meer schulden, een slechtere gezondheid en hun kinderen krijgen een lager schooladvies. Kortom: duidelijke risico’s die de sociale stabiliteit (en veiligheid) in ons land bedreigen.

Daarnaast leiden gebeurtenissen elders in de wereld tot onrust in ons land en kunnen gevolgen hebben voor de manier waarop we met elkaar samenleven. De samenleving en de sociale cohesie staan momenteel continu onder zware druk. Sluimerende sociale spanningen kunnen bij een incident tot ontbranding komen. Dit kan leiden tot een verdergaande afname van vertrouwen in de (vertegenwoordigers van de) media, wetenschap (zoals het RIVM) en overheid, en op langere termijn tot disfunctioneren van het politieke en maatschappelijke systeem. Ook het optreden van de overheid zelf (zoals de toeslagenaffaire en de discussies hierover) heeft bij sommige inwoners geleid tot een daling van het vertrouwen in overheid en/of politiek. De overheidspartners (zoals gemeenten, politie of politiek) zullen actief in woord en daad het vertrouwen moeten terugwinnen van burgers die hun vertrouwen hebben verloren in de overheid om te voorkomen dat grote groepen in onze samenleving zich buitensluiten of buitengesloten voelen.

Maatschappelijke onrust is geen nieuw fenomeen, maar is mede door corona wel meer aan de oppervlakte gekomen. Complottheorieën wakkeren dit maatschappelijk ongenoegen verder aan en kunnen verregaand ontwrichtend zijn. In 2020 heeft de NCTV in haar Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland dan ook een nieuwe vorm van radicalisering benoemd: anti-overheidsradicalisering. Op de openbare uitingen van deze vorm van radicalisering kan de overheid reageren. Maar in het sluimerende niet-zichtbare ongenoegen schuilen mogelijk veiligheidsrisico’s. Het is daarom belangrijk dat politie, gemeenten en andere buurt- en wijkgerichte partijen hun voelsprieten in wijken en buurten op orde hebben. Het in buurten en wijken aanwezig zijn biedt ook kansen om signalen van andere vormen van radicalisering (jihadistische radicalisering, extreem rechts, extreem links en dieren- en milieuextremisme) te herkennen en daar vervolgens op te reageren.

7. Toename van incidenten met kwetsbare personen en/of personen met onbegrepen gedrag:

De afgelopen jaren werden er steeds meer (veiligheids) incidenten geregistreerd met betrokkenheid van kwetsbare personen of personen met onbegrepen gedrag. In 2015 vonden er in onze regio Oost-Brabant 4.240 incidenten plaats met personen met onbegrepen gedrag. In 2020 waren er dat al 9.024.[12] In 2021 steeg dat aantal door naar 10.021 incidenten. Ondanks discussies over wat nu precies een persoon met onbegrepen gedrag is, of discussies over de waarde van deze getallen, laten de cijfers wel een duidelijke trend zien. De toename wordt in de praktijk ook ervaren door politie en de hulpverleningsinstanties. De oorzaken zijn heel divers: van meer thuiswonende dementerenden als gevolg van de dubbele vergrijzing (meer ouderen en een ouder wordende bevolking) tot een gebrek aan woningen voor personen met psychische problematiek. De belasting op de reeds schaarse politiecapaciteit is enorm: elke minuut die besteed moet worden aan deze menselijke drama’s kan niet besteed worden aan andere politietaken.

Onze samenleving wordt voor sommigen steeds ingewikkelder (digitalisering) en niet iedereen kan meekomen. Dat kan leiden tot armoede, een problematische schuldensituatie of dakloosheid. In 2009 waren 17 op de 10.000 Nederlanders dakloos. In 2020 waren dat er 34 per 10.000 Nederlanders.[13] Volgens het CBS is de stijgende trend van het aantal dakloze mensen in ons land wel tot stilstand gekomen. Opvallend is de daling van het aandeel 18- tot 27-jarigen onder de groep daklozen: dat daalde van 35% begin 2016 naar 18% op 1 januari 2021. Naar verwachting telt Nederland in 2026 18 miljoen inwoners en 19 miljoen in 2038.[14] De vraag naar woningen zal toenemen. Om aan deze groeiende vraag te voldoen, moeten er tot 2030 bijna 900.000 nieuwe woningen worden gebouwd.[15] Zo lang die woningen er nog niet zijn, zal de druk, zeker aan de onderkant van de woningmarkt, groot zijn en zullen sommigen buiten de boot vallen. De problematiek rondom personen met onbegrepen gedrag en/of kwetsbare personen zal vooralsnog niet afnemen.

[12] Zie de Jaarverslagen RVP Oost-Brabant 2019, 2020 en 2021.

[13] Cijfers CBS d.d. 1 april 2021: in 2018 waren zelfs 37 op de 10.000 Nederlanders dakloos. Daklozen zijn volgens het CBS mensen die slapen op straat, in portieken, gebruikmaken van laagdrempelige opvang of incidenteel van opvang bij vrienden of familie.

[14] Cijfers van het CBS: op 23 augustus 2021 13.00 uur schatte de bevolkingsteller van het CBS het aantal inwoners van ons land op 17.526.701 inwoners. Bij de prognoses is nog geen rekening gehouden met migratiestromen door oorlogen en klimaatcrises.

[15] Nieuwsbericht op de site van de Rijksoverheid d.d. 28 januari 2021.

8. Positie jongeren staat onder druk:

Tijdens de coronapandemie bleek hoe kwetsbaar de positie van sommige jongeren is. Zeker tijdens de gedwongen schoolsluitingen bleken relatief grote groepen jongeren onbereikbaar voor scholen (en hulpverleners) en hebben veel jongeren onderwijsachterstanden opgelopen.
Hoewel volgens een onderzoek van Unicef in september 2020 wereldwijd Nederland op nummer 1 staat inzake mentale en fysieke gezondheid[16], zijn er helaas ook veel jongeren in ons land waarmee het niet goed gaat. Overigens blijkt uit het Unicef-onderzoek "Geluk onder druk" dat jongeren zelf de meeste druk voelen door school en nauwelijks door social media. Tegelijkertijd zien we echter ook dat jongeren veel tijd doorbrengen op social media en daardoor vaak slachtoffer worden van gedigitaliseerde criminaliteit (en ook vaak dader zijn).

De laatste jaren vindt een toename plaats van de criminaliteit bij jongeren. Ook bij de jeugd wordt meer geweld in de openbare ruimte waargenomen en vindt er normalisering van wapengebruik plaats[17]. Zorgwekkend is het aantal steekincidenten in ons land: landelijk waren er in 2017 135 verdachten van steekincidenten in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 17 jaar en 260 in de categorie 18 tot en met 22 jaar. In 2021 bedroegen die cijfers respectievelijk 295 en 345. Dat zijn stijgingen van 118,5% en 32,7%[18]. Bij jongvolwassenen (18- tot en met 21-jarigen) zien we een toename van personen die worden verdacht van moord of poging tot moord met 49% (2021 vergeleken met 2020)[19].

Helaas zijn veel jongeren gevoelig voor de verlokkingen van criminaliteit: drugshandel en digitale criminaliteit leveren nu eenmaal meer geld op dan een stagevergoeding. Daarnaast is ook het drugsgebruik onder jongeren (en de normalisering daarvan) een voortdurende bron van bezorgdheid.

Hoewel dus veel jongeren het in ons land goed doen en een gelukkig leven leiden, zijn er helaas ook groepen die kwetsbaar zijn door huiselijk geweld, schulden of andere problemen achter de voordeur. Deze jongeren krijgen doorgaans een lager schooladvies, er is meer schooluitval en zijn vatbaarder voor bijvoorbeeld psychische problemen, criminaliteit, mensenhandel of radicalisering. Zeker jongeren met een migratieachtergrond kunnen soms moeilijk meekomen in onze samenleving door de achterstandssituatie van hun ouders.

[16] Unicef-rapport Report Card 16 waarbij de mentale en fysieke gezondheid van kinderen tussen
[17] Aldus het Strategisch Omgevingsbeeld 2020 van het Ministerie van Justitie & Veiligheid.
[18] Gebaseerd op cijfers uit bericht van de NOS d.d. 20 januari 2022.
[19] Bericht van Nu.nl d.d. 29 december 2021 n.a.v. interview met Gerrit van der Burg, voorzitter van het College van procureurs-generaal in het Algemeen Dagblad

Zorg en Veiligheid
(prioriteit 1)

Inleiding:

We leven in een complexe samenleving waarin niet iedereen op elk moment van zijn of haar leven mee kan komen. Dit kent verschillende achtergronden. Soms is er sprake van (een opeenstapeling van) psychische klachten, een verslaving of een verstandelijke beperking. Soms is er sprake van crimineel gedrag en soms is er gewoonweg sprake van pech. Dit kan persoonlijk lijden tot gevolg hebben en incidenten kunnen escaleren tot situaties met grote impact voor de betrokken personen en mensen om hen heen. We kennen allemaal de schokkende voorbeelden van huiselijk geweld of incidenten met personen met onbegrepen gedrag. Dit zijn de excessen, maar vaak kennen deze situaties een langere aanlooptijd, waarbij het van belang is dat instanties waar mogelijk al in een vroegtijdig stadium acteren. Hiermee voorkomen we dat situaties escaleren, waardoor er een minder groot veiligheidsrisico is voor de samenleving, maar het ook recht doet aan het individu dat op dat moment de juiste zorg en ondersteuning nodig heeft.

Soms zijn de incidenten van dien aard dat het strafrecht primair aan zet is. Dat is niet alleen rechtstatelijk juist, maar biedt ook de gelegenheid om, naast strafrechtelijke interventies, ruimte te bieden aan een gedwongen zorgkader of dwingende interventies in het sociaal domein. Tegelijk geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Dus waar dat kan worden bereikt heeft dit zonder meer de voorkeur. Meer aandacht voor preventie, gezondheid, eenzaamheid en armoede leidt tot reductie van het aantal personen met onbegrepen gedrag. Een brede benadering, met een goed evenwicht tussen preventie en repressie en tussen zorg en straf, doet recht aan de situatie van het individu, zijn of haar omgeving en de belangen van onze samenleving.

Kortom: het veiligheidsdomein heeft het zorg- en sociaal domein[20] nodig en vice versa. Een goede verbinding tussen deze domeinen is noodzakelijk en kan beiden ten goede komen.

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen zorg en veiligheid in de regio en in veel gemeenten steeds beter geworden: in sommige gemeenten zijn de afdelingen veiligheid en zorg geïntegreerd of vinden gezamenlijke acties plaats tussen deze afdelingen. Daarnaast sluit in veel gemeenten een wethouder zorg met regelmaat aan bij een Driehoek of een ander veiligheidsoverleg met de burgemeester. Onder andere de (regionale) implementatie van de Wvggz[21] en de aanpak van personen met onbegrepen gedrag hebben hierbij als katalysator gewerkt.

Hiermee zijn we er echter nog niet. Er zijn maatschappelijke ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het woningtekort en de wachtlijsten die leiden tot een grotere kans op escalatie van problemen. Daarnaast blijft integraal werken de voortdurende aandacht nodig hebben. Hiertoe jaagt de Programmaraad Zorg en Veiligheid Oost-Brabant aan en adviseert en agendeert waar nodig. Door met de inhoudelijke onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid aan de slag te gaan, levert de PRZV een bijdrage aan de verdere verbinding tussen zorg en veiligheid in de regio Oost-Brabant.

[20] Daar waar we in dit document spreken over het zorgdomein bedoelen we het zorg- en sociaal domein.

[21] Wvggz = Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.

Waarom is een integrale aanpak van zorg en veiligheid ook in de komende jaren van belang?

» Zoals in de inleiding reeds opgemerkt kan het veiligheidsdomein niet zonder het zorgdomein en vice versa.[22] De hier beschreven problematiek bevindt zich op het snijvlak van zorg en veiligheid en daarom is een integrale aanpak nodig. Hierbij is het voorkomen van een probleem (een persoon met onbegrepen gedrag die op straat voor overlast of gevaar zorgt) noodzakelijk: zowel voor de persoon in kwestie, de directe omgeving van deze persoon als voor de organisaties die zich met deze persoon bezighouden (naast sociaal domein en GGZ-instellingen ook bijvoorbeeld politie of OM). Zorg (en welzijn en buurt- en jongerenwerk) is essentieel bij het voorkomen dat jongeren bijvoorbeeld radicaliseren of dreigen af te glijden in de zware ondermijnende criminaliteit.

» Hoewel er kanttekeningen te maken zijn als het gaat om registraties van incidenten en het aantal E33-meldingen bij de politie niet het complete beeld schetst als het gaat om het aantal personen met onbegrepen gedrag, laat het wel nog steeds een stijgende trend zien, wat herkend wordt in de praktijk.[23] Daar waar er aan het begin van de vorige RVP-periode in 2015 nog 4.240 meldingen waren in de regio Oost-Brabant is dat aantal nu reeds gestegen tot 10.021 in 2021. Ondanks dat het regionale project inzake personen met onbegrepen gedrag in Oost-Brabant begin 2020 is afgesloten, is de problematiek alleen nog maar verder toegenomen. De redenen voor deze toename zijn niet eensluidend: een complexe samenleving, wachtlijsten bij de GGZ-instellingen, een tekort aan betaalbare woningen en minder tolerantie voor afwijkend gedrag kunnen hebben bijgedragen aan deze stijging.

» Huiselijk geweld en kindermishandeling is de meest voorkomende vorm van geweld in onze samenleving. Met ongeveer 130.000 meldingen bij Veilig Thuis (landelijke cijfers) is het een van de grootste geweldsmisdrijven is in ons land (en ook in Oost-Brabant). Gemiddeld zijn er 50 zaken per jaar in Nederland met dodelijke afloop (ongeveer 1 per week) en 1 op de 5 vrouwen is ooit fysiek mishandeld (vaak door de (ex)-partner). Verder is 2/3 van de daders ooit zelf slachtoffer geweest. Het is dus van belang om hierop verder te investeren.

» Naast de bovenstaande onderwerpen, die de komende RVP-periode de bijzondere aandacht hebben van de PRZV is het soms – door incidenten of signalen uit het werkveld – noodzakelijk om op andere onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid knelpunten te agenderen, aanjagen of adresseren. De belangrijkste rollen voor de Programmaraad Zorg & Veiligheid waar zij zich op het snijvlak van zorg en veiligheid mee bezig houdt zijn de “3 A’s”:

1. Afstemmen, signaleren en kennisdelen
2. Agenderen/ambassadeur (richting eigen achterban én extern)
3. Aanjagen

[22] Overigens zijn er meer domeinen die relevant zijn bij het aanpakken van veiligheidsonderwerpen: wonen, onderwijs en jeugd. Daar wordt elders in dit RVP aandacht aan besteed; dit hoofdstuk ziet vooral toe op de verhouding tussen zorg en veiligheid.

[23] Zie Onderzoeksrapport DSP: ‘E33 – Meer dan een label’.

Ambitie voor 2023-2026:

» We investeren in een nog sterkere verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid om een integrale aanpak te realiseren, zowel binnen de gemeentelijke organisaties als tussen de partners zoals bijvoorbeeld de politie, OM, GGZ-instellingen, verslavingszorg, Zorg- en Veiligheidshuizen, GGD of Veilig Thuis. Zowel op ambtelijk/beleidsmatig niveau als op bestuurlijk niveau.

» De PRZV ondersteunt bij knelpunten op het snijvlak van zorg en veiligheid conform de “3 A’s”; Afstemmen, Agenderen en Aanjagen. Naast knelpunten op het brede terrein van zorg en veiligheid ligt de focus van de PRZV de komende jaren op enerzijds personen met onbegrepen (en overlastgevend) gedrag (en een hoog veiligheidsrisico) en anderzijds huiselijk geweld en kindermishandeling.

» “Jeugd” komt als specifieke doelgroep terug bij de vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid.

» Doorlopend moet bezien worden of er onderwerpen in overleggremia gebundeld kunnen worden. Als partners moeten we ervoor waken dat voor elk onderwerp dat valt onder het thema “zorg en veiligheid” een separate governance wordt opgetuigd.

Wat gaan we de komende jaren doen?

Eerder in dit hoofdstuk is de nieuwe werkwijze van de PRZV beschreven: afstemmen, agenderen en aanjagen. De kracht van de PRZV zit juist in deze actieve werkwoorden: anders dan de meeste andere Programmaraden of bestuurlijke werkgroepen is de PRZV geen platform waar alle onderwerpen betreffende zorg en veiligheid kunnen worden ondergebracht, maar is het wel hét platform in Oost-Brabant dat mede richting kan geven aan deze onderwerpen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van, en aangesloten op, de bestaande organisaties en structuren.

De PRZV kan bijvoorbeeld constateren dat het gebrek aan passende woonvormen een adequate aanpak van personen met onbegrepen gedrag in de weg staat of dat sommige gemeenten het onderwerp “nazorg” niet goed hebben geborgd. Het brede netwerk (waaronder gemeenten, politie, OM, GGZ instellingen, afdelingen jeugd, onderwijs, wonen en welzijn, de Zorg- en Veiligheidshuizen, de GGD, de woningbouwverenigingen, HALT, DJI, Novadic-Kentron, de Reclassering etc.) moet daar dan mee verder aan de slag gaan. De PRZV is daarmee geen actieoverleg. Dat is gelet op de veelvoud van onderwerpen, belangen en verantwoordingslijnen niet mogelijk. Daar waar “veiligheid” strak is georganiseerd langs de kaders van de Politiewet (de politie-eenheid Oost-Brabant met het Regionaal Overleg Veiligheid, de Regionale Driehoek, de Bestuurlijke Regiegroep en de Driehoeken Basisteams) is het Zorg- of Sociaal Domein anders en op een andere schaal georganiseerd (verschillende soorten overleggen, portefeuillehouders en externe partners met eigen besturen). Verschillende van onderstaande speerpunten zijn dus niet of niet volledig voor verantwoording van de PRZV. Sterker: ook de andere Programmaraden, bestuurlijke werkgroepen en Driehoeken staan aan de lat om de verbinding tussen zorg en veiligheid te verstevigen en te borgen door middel van concrete onderwerpen.

Speerpunten voor de komende jaren zijn:

» De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling verdient extra aandacht, focus en inzet van alle partijen, primair vanuit het veiligheidsdomein in nauwe relatie met het zorgdomein. Het gaat immers om (vaak) zware geweldsmisdrijven. Daarbij moet er ingezet worden op daders en de slachtoffers. Geweld in afhankelijkheidsrelaties kent primaire en secundaire slachtoffers. Als kinderen secundair slachtoffer zijn, kan dat hun dagelijkse leven ernstig ontregelen en hun toekomst verstoren. Een verstoord en verzwakt thuisfront en het ontbreken van adequate hulp kunnen leiden tot schoolverzuim, het terecht komen in criminele circuits en uiteindelijk kunnen kinderen zelf vroeg of laat geweldpleger worden. De stuurgroepen maken gebruik van de bestaande structuur van de Zorg- en Veiligheidshuizen om voorstellen positief te bekrachtigen in de situaties dat besluitvorming door de gemeenten of overige gremia nodig is.
Opdracht: de stuurgroepen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

» Bij de aanpak van personen met onbegrepen gedrag wordt de focus de komende jaren gelegd op het aanjagen dat er passende woonruimte voor deze doelgroep komt én richten we ons op het voorkomen van overlast en criminaliteit. Interveniëren vanuit vroegsignalering, verbeteren van de integrale acute ketenzorg en tijdelijk rust creëren, bijvoorbeeld door middel van time-out voorzieningen, kan er aan bijdragen dat personen met onbegrepen gedrag niet escaleren tot hoog-veiligheidsricio’s, of erger nog; tot impactvolle incidenten voor het individu en de samenleving. Domeinoverstijgend samenwerken is hierbij essentieel. De zorg- en veiligheidsoverleggen in de subregio’s zijn hierbij in eerste instantie aan zet.
Opdracht: de subregio’s en de PRZV.

» Verder gaat de regio Oost-Brabant door met uitvoering van de ketenveldnorm Levensloopfunctie en Beveiligde bedden. Doel is betere ondersteuning en zorg voor mensen met (potentieel) gevaarlijk gedrag als gevolg van een psychische stoornis en/of een verstandelijke beperking, zonder strafrechtelijke titel. Met de Ketenveldnorm bieden we continuïteit van ambulante ondersteuning en risicogerichte zorg (forensisch FACT-zorg en de mogelijkheid om tijdelijk op te schalen naar beveiligde intensieve zorg). Dit alles draagt bij aan de veiligheid in de directe lokale leefomgeving.
Opdracht: uitvoerende organisaties Ketenveldnorm en ondersteunen vanuit de PRZV.

» De jeugd heeft de toekomst! Die toekomst zit vol mooie kansen en uitdagingen, maar is soms ook onderhevig aan risico’s en gevaren. Jongeren zijn bijna 24/7 digitaal en derhalve vaak slachtoffer én dader van cybercrime. Ook worden jongeren, door hun leeftijd nog vaak beïnvloedbaar en soms op zoek naar “snel geld”, ingezet bij ondermijnende criminaliteit (als geldezels of drugskoeriers). Maar ze lopen ook het risico op (seksuele) uitbuiting of zijn beïnvloedbaar voor extremistische en radicale boodschappen. Kortom: een weerbare jeugd is van groot belang voor een veilige toekomst. Bij het oppakken van vraagstukken op het snijvlak van zorg en veiligheid zal daarom standaard de vraag moeten worden gesteld of een specifieke jeugdaanpak noodzakelijk is. Hoewel het onderdeel “jeugd” in dit RVP is opgenomen in het hoofdstuk zorg en veiligheid, moet het ook onderdeel zijn van de aanpak op de andere prioriteiten (digitale veiligheid, maatschappelijke onrust, mensenhandel en ondermijning). **Opdracht**: alle partners.

» De Zorg- en Veiligheidshuizen zijn de expertisecentra voor verschillende onderwerpen betreffende zorg en veiligheid. Daar vinden casusoverleggen plaats voor complexe casuïstiek en worden aanpakken opgezet voor specifieke groepen. Tevens spelen de Zorg- en Veiligheidshuizen een belangrijke rol bij de aanpak van radicalisering (weegtafel) en de Ketenveldnorm. Daarmee zijn ze de knooppunten voor gecoördineerde acties van de zorg- en veiligheidspartners waar de kennis aanwezig is over de verschillende onderwerpen. En verder hebben beide organisaties een taak in de ontwikkeling van kennis en expertise in de regio en het bevorderen van domeinoverstijgende samenwerking in de keten van zorg en veiligheid. Het uitbreiden van hun rol als kennis- en expertisecentrum zal de komende jaren centraal staan. De organisaties bekijken hoe werkafspraken met partners op elkaar kunnen worden afgestemd. De Zorg- en Veiligheidshuizen werken onder aansturing van een stuurgroep (ZVHBNO) c.q. regiegroep (ZVHBZO) waarin de ketenpartners zijn vertegenwoordigd. Daarin worden ook de regionale prioriteiten benoemd, naast de opdracht zoals die is vastgelegd in de landelijke Meerjarenagenda 2021-2024.
Opdracht: Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Noord en Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:
Thans zijn in onze regio de (bestuurlijke) Programmaraad Zorg & Veiligheid (PRZV) en het (ambtelijk) Agendaoverleg Zorg & Veiligheid actief. Daarnaast is er een breed Netwerk Zorg & Veiligheid. Voor inhoudelijke informatie over deze platforms wordt verwezen naar de bijlage “Governance”.

Digitale Veiligheid (prioriteit 2)

Inleiding

Onze samenleving is in toenemende mate afhankelijk van informatietechnologie (IT). Nieuwe technologie leidt tot nieuwe waardevolle toepassingen, maar het faciliteert en genereert ook nieuwe kwetsbaarheden en dreigingen. Door werk en vrije tijd zijn veel van onze inwoners een groot deel van de dag online en daarmee ook kwetsbaar voor criminelen. Voor de komende periode voorzien we dat het belang van informatietechnologie voor alle maatschappelijke processen nog groter wordt, waarbij geldt dat niet alleen haast elk delict een digitale component kent, maar elke maatschappelijke gebeurtenis een digitaal spiegelbeeld heeft. De snel stijgende trend maakt vele slachtoffers en kan ontwrichtende effecten hebben op de maatschappij. Dit is zeker het geval in de kennisintensieve en hightech omgeving van Oost-Brabant; de effecten zijn des te groter wanneer daar grote verstoringen in optreden.

We pakken Digitale Veiligheid als onderwerp daarom in de volle breedte aan: van grootschalige ransomware aanvallen vanuit criminelen of cyberaanvallen van statelijke actoren tot digitale criminaliteit die individuen raakt zoals phishing of sexting. Kortom, we richten ons op cybercrime én gedigitaliseerde criminaliteit. De aanpak van Digitale Veiligheid vraagt om een verschuiving van werkzaamheden en competenties. Daarom bevorderen we dat de eigenstandige organisaties vanuit ieders rol en taak volop inzetten op Digitale Veiligheid. Daarnaast werken we aan een integrale aanpak als het gaat om het verhogen van de cyberweerbaarheid van de samenleving als geheel.

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?

» De media staan bol van misdrijven met een digitaal aspect. Cijfers en rapporten ondersteunen deze stijgende trend. We zien hierbij een verschuiving van traditionele criminaliteit (zoals woninginbraken, afpersing of babbeltrucs) naar digitale criminaliteit (zoals hacking, ransomware of phishing). Als we kijken naar de politiecijfers[24] in Oost-Brabant van 2021 vergeleken met de cijfers van 2019 dan zien we een forse stijging van cybercrime- en fraudezaken (veelal digitale fraude) van respectievelijk 250% en 50% en een daling van 38% van het aantal woninginbraken.

» Deze digitalisering van de criminaliteit zal alleen maar verder toenemen. In feite is het al de nieuwe werkelijkheid. Onze manier van het tegengaan van deze digitalisering van de criminaliteit blijft echter achter.

» Naast het leed van individuele burgers of bedrijven die slachtoffer worden van digitale criminaliteit beschrijft het Dreigingsbeeld statelijke actoren[25] dat Cybercrime ook om andere motieven dan geldelijk gewin wordt gepleegd. Het is dus niet alleen schrijnend voor de individuele slachtoffers, het kan ook nog eens ontwrichtend zijn voor de maatschappij. Deze dreiging houdt zich niet aan regionale grenzen, maar we kunnen stellen dat we in Oost-Brabant niet minder kwetsbaar zijn dan andere delen van Nederland, mede gezien de hightech industrie en de toegenomen digitalisering in de agrarische sector.

» Internationale conflicten, zoals de oorlog in Oekraïne, vergroten het risico op cyberaanvallen vanuit Rusland. Deze dreiging zal door de oorlog steeds reëler worden.

[24] Bron: data.politie.nl. Een kanttekening bij deze cijfers is op zijn plaats. De politiecijfers geven enkel de cijfers weer van mensen die aangifte hebben gedaan en de cijfers kunnen zijn vertekend door vervuiling in de registraties en het hanteren van verschillende definities. Ook wordt veel niet gemeld. Hiermee zijn deze cijfers slechts het topje van de ijsberg. De stijgende trend is evenwel duidelijk en wordt ook ondersteund door cijfers van het CBS en de Fraudehelpdesk.

[25] Dreigingsbeeld statelijke actoren (uitgave AIVD, MIVD, NCTV, februari 2021).

» De coronapandemie heeft de toch al stijgende trend in een stroomversnelling gebracht. Mensen gingen thuiswerken en winkels werden webwinkels. De verwachting is dat de informatiebeveiliging niet in hetzelfde tempo is meegegroeid. Hierdoor ontstonden kwetsbaarheden waar criminelen slim gebruik van hebben gemaakt. De verwachting is dat we deels digitaal blijven werken in de toekomst. De voordelen van deze versnelde digitalisering hebben we er namelijk ook van ondervonden. Het zal nog enige tijd kosten om de informatiebeveiliging verder in te regelen waardoor de kwetsbaarheden blijven bestaan. Daarnaast is het een continue “ratrace” tussen criminelen en informatiebeveiligingsmaatregelen, waarbij informatiebeveiliging een balans is tussen enerzijds “dichttimmeren” en anderzijds “gebruikersgemak”.

» We zien dat openbare ordeverstoringen steeds meer online worden aangejaagd, ook in Oost-Brabant. We hebben hier voorbeelden van gezien bij de rellen in Eindhoven en ’s-Hertogenbosch, maar ook bij een dreigend project-X feest in Katwijk (gemeente Land van Cuijk). Er zijn nog onvoldoende handvatten om hier tegen op te treden.

» Daders van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit zijn moeilijk op te sporen en te vervolgen. Waar er bij de traditionele criminaliteit tussen daders en slachtoffers veelal een direct (fysiek) verband (met sporen) is, is dat bij cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit veel minder het geval. Digitale sporen zijn niet altijd te traceren en daders kunnen zich op andere continenten bevinden. Alhoewel hier wel slagen in gemaakt worden door politie en OM is het voorkomen van slachtoffers (door mensen cyberweerbaar te maken én de informatiebeveiliging op orde te brengen) en het verstoren van processen vele malen effectiever. Mocht er zich toch een incident voordoen dat is het van belang dat de cybergevolgbestrijding ook op orde is.

» Breed inzetten op Cyberweerbaarheid is dus een belangrijk speerpunt voor de komende jaren. Het jaarlijkse Cybersecurity onderzoek Veilig Online van Alert Online[26] laat echter zien dat de Cyberweerbaarheid van de samenleving achterblijft. Dit maakt de noodzaak om hier op te investeren én een inhaalslag te maken erg groot.

Ambitie voor 2023-2026:

» We streven naar een weerbare samenleving met minder slachtoffers doordat er minder geslaagde pogingen van cyberaanvallen en gedigitaliseerde criminaliteit zijn. Dit doen we door te investeren in cyberweerbaarheid en informatieveiligheid.

» We zorgen er voor dat de organisaties (politie, OM en gemeenten) een stap verder komen in de interne transitie als het gaat om de verschuiving van criminaliteit van het fysieke naar het digitale domein. Het Regionaal Expertteam Digitale Veiligheid kan hierbij adviseren.

» Wanneer er zich een cyberaanval voordoet dan zorgen we voor schadebeperking doordat de cybergevolgbestrijding bij organisaties beter op orde is en er op cyberincidenten geoefend wordt.

[26] Alert Online is een initiatief dat overheid, bedrijfsleven, onderwijs, wetenschap en consumenten in Nederland faciliteert en stimuleert samen te werken aan cybersecurity én hen meer cyber secure te laten handelen.

Wat gaan we de komende jaren doen?

Als regio Oost-Brabant kunnen we niet alle cybercriminelen oppakken; juist bij deze vorm van criminaliteit hebben we te maken met daders en slachtoffers die niet in dezelfde regio of hetzelfde land of hetzelfde continent hoeven te wonen. Dat maakt opsporing en vervolging lastig. Maar niet onmogelijk! Daarom is het zaak om te kijken wat we wél kunnen doen als regio.

» Politie en OM gaan onverminderd door met opsporing en vervolging en werkt hierin bovenregionaal en internationaal samen. Daarnaast wordt ingezet op verstoring van het criminele proces. De digitalisering biedt ook kansen voor politie en OM als het gaat om opsporing, maar ook als het gaat om slimme inzet van schaarse capaciteit[27].
Opdracht: OM, Politie, Taskforce-RIEC (met partners): verstoren, opsporen en vervolgen.

» Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit is een relatief nieuw fenomeen. De verschuiving van criminaliteit van het fysieke naar het digitale domein (de "crime change") vraagt om een transitie binnen organisaties; het vraagt om nieuwe en andere werkzaamheden, andere competenties, andere samenwerkingsverbanden en ander beleid (bijvoorbeeld als het gaat om online aangejaagde openbare ordeverstoringen). Op den duur zullen cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit "business-as-usual" zijn, waar organisaties toekomstbestendig op ingericht moeten zijn.
Opdracht: alle partners zullen deze transitie door moeten maken. De Programmaraad Digitale Veiligheid en het Regionale Expertteam Digitale Veiligheid kunnen hierbij ondersteuning bieden.

» Zoals gezegd is opsporen en vervolgen moeilijk. Daarom is het raadzaam om - naast verstoren - in te zetten op het voorkomen van slachtoffers. Dit doen we door te investeren in digitale weerbaarheid. Digitale weerbaarheid kent twee facetten:
– enerzijds moeten blijven bevorderen dat het "eigen huis op orde" is als het gaat de informatiebeveiliging. Overheidsorganisaties hebben hierin een extra verantwoordelijkheid gelet op de voorbeeldfunctie én op het feit dat de overheid soms werkt met vertrouwelijke persoonsgegevens. Het vertrouwen in de overheid wordt geschaad indien privacygevoelige informatie "op straat belandt".
Opdracht: alle partners zullen er zelf voor moeten zorgen dat het eigen huis op orde is. Hierbij houden we de verbinding met de CISO's[28] in de regio.

– anderzijds moeten we werken aan het bewust maken en het bieden van een handelingsperspectief aan burgers, bedrijven en overheden. Gemeenten ondersteunen burgers en bedrijven bij het vergroten van de digitale weerbaarheid. De focus ligt hierbij op de kwetsbare groepen zoals jeugd (als dader en slachtoffer), het Midden- en Kleinbedrijf, ouderen, laaggeletterden en "digibeten", maar ook 'de burger' in algemene zin zal weerbaar moeten zijn en blijven. De Programmaraad Digitale Veiligheid en het Regionale Expertteam Digitale Veiligheid ondersteunen hierbij door interventies en campagnes laagdrempelig aan te bieden aan de gemeenten en hierover te adviseren. Het Expertteam zal hiertoe in de volgende RVP-periode ook nieuwe samenwerkingsverbanden zoeken, o.a. op het thema Jeugd en Ondermijning.
Opdracht: alle partners, ondersteund door de Programmaraad Digitale Veiligheid en het Regionale Expertteam Digitale Veiligheid, Cyberweer-baarheidscentrum Brainport, Platform Veilig Ondernemen (PVO) Oost-Brabant.

- Ongetwijfeld lukt het nooit helemaal om cyberincidenten te voorkomen. Daarom is het van belang om hier op voorbereid te zijn en de schade te beperken mocht het zich onverhoopt voordoen. Daarom is het van belang om te investeren in cybergevolgbestrijding. Organisaties dienen voorbereid te zijn op de gevolgen van een cyberincident, zowel bij interne incidenten als bij incidenten met een extern effect. Planvorming en oefenen gaan hierbij hand in hand.
Opdracht: alle partners, ondersteund door de Veiligheidsregio's

- Online aangejaagde ordeverstoringen komen steeds meer voor. Reeds ontwikkelde bevoegdheden en interventies worden ontsloten voor onze partners.
Opdracht: alle partners. De Programmaraad Digitale Veiligheid en het Regionale Expertteam Digitale Veiligheid bieden hierbij ondersteuning.

- Politie, OM en andere informatiebronnen kunnen voor actuele informatiebeelden zorgen die gemeenten kunnen helpen in de preventiestrategieën, zodat ze die daar waar nodig ook op de actualiteit aan kunnen passen (is er bijvoorbeeld sprake van een nieuwe vorm van gedigitaliseerde criminaliteit of is er een nieuwe modus operandi waar we burgers en bedrijven weerbaar voor moeten maken?).
Opdracht: politie, OM en andere houders van informatie.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

Thans zijn in onze regio de Programmaraad Cyber en de Projectgroep Cyber actief. In deze RVP-periode gaan we overeenkomstig de benaming van dit hoofdstuk "Digitale Veiligheid" het ambtelijke en bestuurlijke platform ook zo noemen waarbij de Projectgroep wordt omgevormd tot een Regionaal Expertteam Digitale Veiligheid. De Programmaraad is het strategisch bestuurlijk platform voor Digitale Veiligheid. Het Expertteam is het ambtelijk gremium dat enerzijds de Programmaraad voedt en ondersteunt en anderzijds zijn de deelnemers voor hun collega's in het basisteam het aanspreekpunt voor deze onderwerpen. Voor inhoudelijke informatie over deze platforms wordt verwezen naar de bijlage "Governance".

[27] Waarbij vanzelfsprekend rekening wordt gehouden met de privacyregels en de richtlijnen van de Autoriteit Persoonsgegevens.

[28] Ciso = Chief information Security Officer. De Ciso is binnen een organisatie verantwoordelijk voor het implementeren van informatiebeveiligingsbeleid en het toezicht daarop.

Maatschappelijke onrust
(prioriteit 3)

Inleiding:

Onze samenleving staat onder constante druk die kan leiden tot maatschappelijke onrust. Dit is geen nieuwe ontwikkeling, maar de coronapandemie heeft deze problematiek meer aan de oppervlakte gebracht én verdiept. Polarisatie[29], extremisme[30] en radicalisering[31] ondermijnen en ontwrichten onze samenleving en leiden tot een afname van vertrouwen in instanties (zowel in de overheid als in het maatschappelijk middenveld) en op termijn zelfs tot het disfunctioneren van het politieke en maatschappelijke systeem. Dit is een bedreiging voor een vrije democratische samenleving. In de Horizonscan 2020 van de Nationale Veiligheid Strategie van het Ministerie van Justitie & Veiligheid wordt opgemerkt dat meer aandacht nodig is voor 'niet-gewelddadig extremisme'. Een toename van tegenstellingen (sociaaleconomisch én sociaal-cultureel), het toenemende belang van ervaren primaire identiteit en toename van complotdenken vormen een voedingsbodem voor niet-gewelddadig extremisme en polarisatie. Dit kan ontwrichtend werken voor de stabiliteit en leefbaarheid in ons land.

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?

» Het dreigingsniveau in ons land staat (begin 2022) op Dreigingsniveau 3, hetgeen betekent dat een terroristische aanslag in Nederland voorstelbaar is. De jihadistische dreiging tegen Nederland blijft onveranderd in stand en ook een terroristische aanslag in Nederland uit rechts-extremistische hoek is voorstelbaar (met extra aandacht voor accelerationistische[32] netwerken). Er vinden in Europa nog steeds aanslagen plaats door alleen handelende daders (met politieagenten als primair doelwit). Verder is sprake van een mogelijke verharding bij een klein deel van het coronaprotest.[33] Het debat (ook in Oost-Brabant) is verhard en verruwd en politici, journalisten, maar ook GGD-medewerkers of anderen die zich uitspreken, worden bedreigd.

» Door grote processen als globalisering, individualisering en informatisering is de Nederlandse samenleving veranderd. De grote diversiteit van de bevolking is daar onderdeel van op het gebied van etnische en religieuze achtergrond, in opvattingen en competenties en in mogelijkheden en kansen[34] (Boutellier 2012).

[29] Polarisatie is het versterken van tegenstellingen tussen partijen of bevolkingsgroepen.

[30] Extremisme is een vorm van radicalisering met een tot het uiterste doorgetrokken ideologie waarbij de bereidheid tot het sluiten van compromissen ontbreekt.

[31] Radicalisering is een proces van toenemende bereidheid om de uiterste consequentie uit een denkwijze te aanvaarden en die in daden om te zetten. Deze toenemende bereidheid kan leiden tot gedrag dat andere mensen diep kwetst of in hun vrijheid raakt, kan aanleiding zijn voor individuen of groepen om zich af te keren van de samenleving en kan leiden tot het gebruik van (definitie van de NCTV).

[32] Accelerationisme: het extreemrechtse gedachtegoed waarbij het creëren of versnellen van chaos wordt nagestreefd, om zo een rassenoorlog en de vervanging van de democratie door een witte etnostaat te bespoedigen.

[33] Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 55 uit oktober 2021.

[34] Boutellier et al., 2012

» Corona heeft een katalyserende werking op al sluimerend maatschappelijk ongenoegen gehad. Sinds de uitbraak van het virus heeft ontevredenheid in de samenleving zich zowel online als offline sterker gemanifesteerd. Op verschillende thema's vinden individuen en groepen - geholpen door sociale media - elkaar in gevoelens van onbehagen, onrechtvaardigheid of een andere werkelijkheidsbeleving. Dat geeft brandstof aan wantrouwen tegen traditionele instellingen als de overheid, de wetenschap of reguliere media.[35] Tegenstanders van de corona-maatregelen en/of tegenstanders van vaccinatie waren prominent aanwezig in het publieke debat. In 2020 heeft de NCTV dan ook een nieuwe vorm van radicalisering toegevoegd aan de verschillende vormen van radicalisering: anti-overheidsradicalisering.[36] Het is de vraag of geharde tegenstanders van het coronabeleid zich na de coronapandemie weer voegen in onze samenleving of nieuwe thema's vinden. De onvrede in de samenleving lijkt al voor corona aan een opmars begonnen. Het aantal demonstraties is, ook in de Brabantse steden, fors toegenomen.[37]

» Complottheorieën wakkeren het maatschappelijk ongenoegen verder aan en kunnen verregaand ontwrichtend zijn.[38] Daar waar in het verleden de onvrede van sommigen zich richtte op specifieke bevolkingsgroepen (en de overheid nog als een mediator kon optreden), is die overheid (maar ook de media) nu zelf het mikpunt van onvrede en agressie. Veel van onze inwoners volgen niet meer de traditionele media (krant, Omroep Brabant, NOS-journaal of RTL-nieuws) en staan niet open voor mededelingen van de overheid, maar vertrouwen op (des)informatie die tot hen komt via social media. Bekend zijn de algoritmes waarmee personen die ontvankelijk zijn voor deze boodschappen continu worden gevoed. Tevens kan geconstateerd worden dat dit soort desinformatie mede gevoed wordt door sommige politici.

[35] Midterm review 2021 Nationale Veiligheid Strategie

[36] Hieronder vallen bijvoorbeeld gewelddadig verzet tegen de corona-maatregelen, het vernielen van (vermeende) 5G-masten of het delen van privégegevens om iemand (bijvoorbeeld een politiemedewerker of journalist) te intimideren (doxing).

[37] T.a.v. het aantal demonstraties in Brabantse steden: in Eindhoven werden in 2017 48 manifestaties (demonstraties) georganiseerd. In 2019 waren dat er al 200, in 2020 184 en in 2021 318. In 's-Hertogenbosch werd in 2015 3 keer gedemonstreerd en in 2021 24 keer. Overigens zien we, zeker in Eindhoven, ook een toename van demonstraties tegen de overheid (en/of tegen de corona-maatregelen) die niet van te voren worden aangemeld. In 2018 kwam dit nog maar 1 keer voor en in 2021 waren er 52 niet aangemelde manifestaties.

[38] Ook in het straatbeeld in Oost-Brabant zijn uitingen te zien van complottheorieën zoals QAnon of graffiti tegen de coronamaatregelen.

» Tegenstellingen in onze samenleving zijn er legio: klimaat, koloniaal verleden, vaccinaties, dierenrechten, ras, gender, vermogen, wonen etc. In het maatschappelijk debat is er vaak aandacht voor de uitgesproken opvattingen van de polen, terwijl het grootste deel van de mensen ergens in het midden zit. Deze middengroep is divers en wordt ook wel het 'stille midden' genoemd. Door de polen wordt druk uitgeoefend om het midden mee te krijgen. Het midden voelt zich gedwongen een keuze te maken als de twee uiterste groepen steeds feller van zich laten horen. Het aantal mensen aan beide polen neemt toe, waardoor het 'stille midden' en de ruimte voor nuance verdwijnen. Dit heeft als gevolg dat mensen steeds extremere standpunten innemen in het polarisatieproces.[39] De kans is dus groot dat de polarisatie eerder zal toenemen dan afnemen. Juist dan verdient het midden dat er meer aandacht is voor hun geluid en dat er meer geluisterd wordt door overheden naar het midden en voorkomen wordt dat men moet gaan schreeuwen om gehoord te worden. Daarmee wordt polarisatie voorkomen en het midden versterkt!

» De inval van Rusland in de Oekraïne in februari 2022 heeft de geopolitieke verhoudingen in Europa ingrijpend veranderd. Dit heeft ook invloed op ons land en onze regio: de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, spanningen tussen Russen en Oekraïners in ons land, mogelijke cyberaanvallen of desinformatie uit Rusland en verdere polarisatie rondom dit onderwerp in onze samenleving.
Ook andere internationale ontwikkelingen hebben direct invloed op de situatie in onze regio (zoals de onthoofding van een Franse leraar op 16 oktober 2020 of de bestorming van het Capitool in Washington[40]).

» Polarisatie, extremisme en radicalisering spelen helaas, in meer of mindere mate, in alle 32 gemeenten in Oost-Brabant. Daar waar de ene gemeente misschien meer alert is op jihadisme of rechtsextremisme, zal een andere gemeente juist op haar hoede zijn door de aanwezigheid van nertsfokkerijen of 5G-masten.

» De komende jaren zal Nederland geconfronteerd worden met het vrijkomen van (ex-)gedetineerden die eerder zijn veroordeeld voor extremistische of terroristische strafbare feiten. Ook kan het zijn dat er uitreizigers en/of hun minderjarige kinderen uit oorlogsgebied terugkomen naar Nederland (en zij gaan niet per definitie wonen in de regio waarvandaan is uitgereisd).

[39] Kennisplatform Integratie en Samenleving, 2018

[40] Marnix Eysink Smeets van de Hogeschool Inholland ziet een direct verband tussen de bestorming van het Capitool en de avondklokrellen in ons land. Hij verwacht dat de verwachte polarisatie en onrust rondom de presidentsverkiezingen in de VS in 2024 (zeker als voormalig president Trump weer mee gaat doen) ook zal leiden tot een toenemende polarisatie in Europa.

Ambitie voor 2023-2026:

» Ondersteunen van sociale cohesie in onze wijken en dorpen door een nauwe samenwerking (ambtelijk en bestuurlijk) van de kolom veiligheid en het sociaal domein;

» Aanjagen van en investeren in (de verdere opbouw en verankering van) stevige lokale netwerken die, indien nodig, de weg naar de regio weten te vinden en bijdragen aan het voorkomen van maatschappelijke onrust, polarisatie, extremisme en radicalisering. Dit is een laagdrempelige manier om juist in tijden van rust lokale sleutelfiguren duurzaam te verbinden in bondgenootschappen;

» Investeren in kennis en awareness rondom extremisme, radicalisering en polarisatie;

» Zerotolerance voor geweld tegen ambtsdragers, hulpverleners, journalisten en anderen die bedreigd worden in de uitoefening van hun functie.

Wat gaan we de komende jaren doen?

Als regio Oost-Brabant kunnen we niet de loop van de geschiedenis veranderen, we hebben geen invloed op internationale ontwikkelingen en we kunnen het internet niet vrijwaren van desinformatie of extremistische boodschappen. Maar er is veel wat we wel kunnen doen. Het blijft van belang om tijdig te herkennen als inwoners van onze regio radicaliseren. Awareness en urgentie zijn daarbij essentieel. Daarnaast is het voorkomen van verdergaande polarisatie een gezamenlijke opgave. Het versterken van het brede netwerk en het maatschappelijk middenveld en het weerbaar maken van onze samenleving blijven kern van deze aanpak:

» De aandacht voor polarisatie, extremisme en radicalisering mag niet verslappen. Awareness en urgentie blijven belangrijk. Een Aandachtsfunctionaris Maatschappelijke Onrust[41] kan hieraan een waardevolle bijdrage leveren. Dankzij deze Aandachtsfunctionaris blijven deze thema's geagendeerd op de lokale agenda. We stimuleren dat elke gemeente in Oost-Brabant in 2024 over een Aandachtsfunctionaris beschikt.
Opdracht: alle partners.

» Bij de aandacht voor radicalisering zal er vanuit politie, OM en gemeenten (inclusief de lokale netwerkpartners) ook uitdrukkelijk aandacht zijn voor radicalisering online. Onderdeel van deze online aanpak is het identificeren van verspreiders van digitale propaganda en, daar waar mogelijk, verstoren van de verspreidingskanalen.
Opdracht: alle partners.

» Het is van belang om de informatiedeling tussen de organisaties, met name uit het zorgdomein, te optimaliseren. Gezien de risico's op radicalisering bij personen met onbegrepen gedrag is de capaciteit en het detectievermogen in de geestelijke gezondheidszorg en andere maatschappelijke instellingen eveneens van groot belang. De NCTV verwijst hier ook expliciet naar bij het benoemen van het opkomende accelerationisme en bij potentieel gevaarlijke eenlingen.
Opdracht: Programmaraad Maatschappelijke Onrust en de Zorg- en Veiligheidshuizen in samenwerking met Programmaraad Zorg & Veiligheid.

[41] Een aandachtsfunctionaris (binnen een gemeente) is geen fulltime functie, maar het gaat om taken die voor een deel binnen het huidige takenpakket vallen. Te denken valt om deze functionaris te koppelen aan het Expertteam. Daarnaast kan overwogen worden om ook te stimuleren dat partnerorganisaties (bijvoorbeeld jongerenwerk of GGZ) aandachtsfunctionarissen aanstellen.

» Polarisatie is een thema voor ons allen: een ieder moet zijn rol pakken! De gemeente (vaak het sociaal domein) heeft de regierol in de lokale aanpak van polarisatie. Regionaal kunnen hiervoor handvatten worden aangedragen. Het voorkomen van polarisatie betekent ook dat een ieder mee kan doen in de (lokale) samenleving en dat de overheid hiervoor de kaders stelt en actief hieraan bijdraagt. Dus: tegengaan discriminatie, tegengaan armoede, gelijke kansen voor iedereen (stageplekken en arbeidsmarkt), talentontwikkeling etc. Alle partijen zijn nodig bij de signalering, indamming en bestrijding van polarisatie. De politie richt zich op zowel de signalering als interveniëring, omdat polarisatie tot verstoring van de openbare orde kan leiden. Het Openbaar Ministerie (OM), bureau Halt en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)[42] hebben een rol bij de aanpak van polarisatie wanneer er strafbare feiten zijn gepleegd. Scholen zijn een belangrijke partner omdat zeker ook jongeren vatbaar zijn voor polariserende invloeden. In het onderwijs ligt de focus op de preventie van polarisatie. Jeugdhulpverlening is belangrijk doordat zij dichtbij jongeren staan, hun leef- en denkwereld (proberen) te begrijpen en te investeren in regulier contact met jongeren.[43]
Opdracht: alle partners.

» De samenleving zijn wij allen! Dat betekent dat gemeenten sterk inzetten op netwerken om lokale verbindingen te onderhouden en te borgen. Dit wordt regionaal ondersteund. Bondgenoten, Focusgroepen, Sleutelfiguren of andere vormen van lokale netwerken moeten de verbinding onderhouden tussen inwoners en overheidspartners. Netwerken kunnen worden ingericht op religieuze basis, op wijkniveau of op leeftijd.
Opdracht: alle gemeenten. De Programmaraad Maatschappelijke Onrust ondersteunt deze projecten door expertise met hulp van de Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS).[44]

» Doorgaan met het trainen van medewerkers gemeenten, politie, OM, welzijnsorganisaties, maatschappelijk werkers, Reclassering, Jeugdzorg, buurt- en wijkwerkers, wijk-GGD'ers en anderen om tijdig radicalisering te herkennen en te voorkomen dat inwoners radicaliseren. Extra aandacht hierbij voor het trainen van medewerkers uit de geestelijke gezondheidszorg (zoals de GGZ), aangezien uit veel cases blijkt dat radicalisering regelmatig samengaat met psychische problemen.
Opdracht: Programmaraad Maatschappelijke Onrust. Naast de trainingen die aangeboden worden door de Programmaraad zijn er natuurlijk ook interne trajecten ter bevordering van de kennis van professionals en worden de partners die deelnemen aan de weegtafel getraind.

» Mede door corona, maar ook door intensief gebruik van social media, zijn jongeren extra kwetsbaar voor complottheorieën, extremisme en radicalisering. Veel jongeren zitten in een 'informatiebubbel' waarin groepsleden elkaars ideeën en meningen ondersteunen.[45] Scholen, jongerenwerk, ouders, sportverenigingen, bedrijfsleven en de cultuursector worden gestimuleerd om enerzijds de kansenongelijkheid te verminderen en uitsluiting tegen te gaan en anderzijds moeten extremisme en radicalisering hard de kop worden ingedrukt. Rolmodellen, stageplekken en tegengaan van discriminatie moeten hand in hand gaan met een "zero-tolerance"-beleid richting desinformatie en extremistische standpunten.
Opdracht: alle gemeenten, scholen, jongerenwerk, Jeugdzorg, Bureau Halt en politie (jeugdagenten en digitale wijkagenten).

» Naast de PGA-aanpak (individuele casuïstiek) in de Zorg- en Veiligheidshuizen moet er ook aandacht komen voor fenomeenaanpak en voor georganiseerde verbanden. Het is cruciaal dat ook bij de aanpak van georganiseerde verbanden multidisciplinair en integraal wordt samengewerkt (met de verschillende partners uit de diverse domeinen al dan niet onder de vlag van het Zorg- en Veiligheidshuis).
Opdracht: politie, OM, Zorg- en Veiligheidshuizen[46] in samenwerking met de partners.

[42] Naast deze partners zijn er nog meer partijen die een rol hebben in dit dossier zoals bijvoorbeeld 3RO en de Jeugdreclassering.
[43] Uit: De aanpak van polarisatie: een verkenning van de rol van de Veiligheidsregio. Rapport van Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) d.d. 9 december 2021.
[44] De ESS biedt gemeenten, professionals en gemeenschappen praktijkkennis aan over maatschappelijke spanningen en polarisatie en over radicalisering.
[45] Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
[46] Het Zorg- en Veiligheidshuis heeft geen rol bij fenomeenanalyses; wel bij PGA.

» De overheid (gemeenten, politie, OM, belastingdienst etc.) trekt 1 duidelijke lijn met betrekking tot hetgeen geaccepteerd en hetgeen niet-geaccepteerd gedrag is. Discussiëren mag (dat is zelfs gezond voor een levendige democratie), maar bedreigingen, beledigingen of het verspreiden van onwaarheden zijn niet toelaatbaar. In tijden van toenemende anti-overheidsradicalisering is het belangrijk dat de overheid goed communiceert en beter en vaker uitlegt waarom bepaalde beslissingen worden genomen.
Opdracht: alle partners.

» Anti-overheidsradicalisering kan leiden tot meer geweld tegen bestuurders, handhavers, politieagenten, baliemedewerkers, brandweerlieden, ambulancemedewerkers of GGD-medewerkers. Dat is ontoelaatbaar. Na elke jaarwisseling of elk incident is de maatschappelijke verontwaardiging weer groot, maar het probleem is hardnekkig en doet zich bijvoorbeeld ook voor bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het onderwerp VPT moet regionaal (en waar nodig lokaal) weer hoger op de agenda komen, met een stevige aanpak zodat we blijven uitstralen dat we geweld tegen professionals te allen tijde afkeuren en aanpakken. Hiervoor richten we een tijdelijk werkgroep VPT op die een regionaal actieplan uitwerkt.[47]
Opdracht: stel een tijdelijke werkgroep VPT in die een Actieplan VPT opstelt.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

Thans zijn in onze regio het Expertteam Radicalisering en de Programmaraad Radicalisering actief. Overeenkomstig de benaming van dit hoofdstuk en de bredere focus op de problematiek rondom polarisatie, wordt voorgesteld deze gremia voortaan te benoemen als Expertteam Maatschappelijke Onrust[48] en Programmaraad Maatschappelijke Onrust. Voor inhoudelijke informatie over deze platforms wordt verwezen naar de bijlage "Governance".

[47] Goed om hiervoor de samenwerking te zoeken met het TF-RIEC-programma inzake de Brabantse norm voor bestuurlijke weerbaarheid.
[48] Het begrip "maatschappelijke onrust" wordt ook gebruikt bij cases waarbij bijvoorbeeld onrust ontstaat in een wijk bij huisvesting van een voormalige zedendelinquent. De aanpak van dit soort cases behoort tot de lokale verantwoordelijkheden op het gebied van openbare orde en veiligheid en valt niet onder de scope van een Programmaraad Maatschappelijke Onrust.

Ondermijning (prioriteit 4)

Inleiding

Oost-Brabant heeft geen uitzonderingspositie waar het georganiseerde criminaliteit en ondermijning betreft. Lokaal op gemeentelijk en basisteamniveau, maar ook op regionaal niveau speelt er veel onder en boven de oppervlakte. Beide niveaus zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, hebben elkaar nodig en versterken elkaar wederkerig. Op beide niveaus wordt stevig doorgepakt. Er liggen echter nog voldoende kansen om deze aanpak te intensiveren, verbindingen te leggen en de actiegerichtheid en maatschappelijk impact te vergroten. Hierbij gaan we werken vanuit een Brabantse norm voor bestuurlijke weerbaarheid.
De hoofdaanpak binnen het thema ondermijning richt zich op impactrijke[49] acties en het werken aan een weerbare overheid en maatschappij. Daarnaast krijgt mensenhandel een bijzondere plek in dit hoofdstuk.

Waarom is dit onderwerp ook in de komende jaren van belang?

Zichtbaar het verschil maken houdt enerzijds in de korte zichtbare klap maken op een lokale locatie zoals een witwaspraktijk in een nagelstudio, op een object zoals een witte Mercedes van een crimineel die het straatbeeld domineert en intimideert of op een subject zoals een beruchte straatdealer. Anderzijds houdt het ook een aanpak in van een criminele familie die zich onaantastbaar waant, een crimineel samenwerkingsverband, (jeugd)straatbende of mensenhandel in bijvoorbeeld de vleesverwerkingsindustrie of illegale prostitutie die juist weer een wat langere adem vergt maar wel structureler het criminele verdienmodel verstoort. Lokale, regionale en landelijke partners en gremia zetten zich ieder keihard in om maatschappelijke impact te bereiken, maar hebben elkaar daarbij ook nodig. Het is van belang dat daarbij de inhoud voorop staat, en dat de institutionele actoren en gremia met elkaar in verbinding staan en elkaar ondersteunen waar nodig en de mogelijkheden daartoe vergroten. Structuren (afstemming en governance) waarin we werken zijn belangrijk, maar volgen altijd de inhoud.

Randvoorwaardelijk is, naast het beschikbaar hebben en efficiënt en effectief inzetten inzetten van capaciteit, het op de hoogte houden van elkaar en het delen van informatie tussen partners waar dat kan. Maar ook wanneer volledige informatiedeling niet zomaar kan, dient bezien te worden of bijvoorbeeld restinformatie van nut kan zijn voor andere partners of niveaus. Hierdoor kan vanuit zicht en inzicht gekomen worden tot een effectievere bestrijding van ondermijning.

De verbinding tussen gemeenten, politie, OM, regio's en private en overheidspartners en daarbij samen optrekken waar mogelijk is waar we een vuist maken tegen de georganiseerde criminaliteit en ondermijning. Een samenhangende aanpak van preventie, weerbaarheid en verstoring is nodig om ervoor te zorgen dat we niet blijven dweilen met de kraan open. Uitgangspunt daarbij is: voorkomen, oprollen en afpakken! Door bevoegdheden, kennis, kunde, intelligence en interventies in onderlinge afstemming in te zetten zijn we effectiever en creëren we meer impact. Door het (laten) opwerpen van drempels door onszelf of onze bondgenoten in de samenleving, zoals inwoners, instellingen en bedrijven, wordt het lastiger om criminele verdienmodellen op te starten of te exploiteren. De Brabantse weerbaarheidsnorm is daarvoor de ondergrens die ervoor moet zorgen dat de dijken overal in de regio even hoog zijn.

Lange tijd is het dogma voor de ondermijningsaanpak 'Integraal, tenzij' gevoerd. Volledige integraliteit van de aanpak heeft zeker voordelen, maar mag geen doel op zich zijn. In bepaalde gevallen is het alleen mogelijk om mono of multi te opereren, of is het juist raadzamer omdat het praktischer en effectiever is. Daarbij dient echter wel begrip voor de ander te zijn, maar bovenal oog te worden gehouden of er haakjes zijn voor andere partners of niveaus. Of er nu mono, multi of integraal wordt samengewerkt, voorop staat het realiseren van impact. Commitment is hierbij essentieel.

Het is nodig om focus aan te brengen op specifieke thema's. Gelet op de problematiek in onze regio blijft onze focus ook de komende periode liggen op het aanpakken van ondermijning binnen de vijf thema's:
1. Cocaïne;
2. Synthetische drugs;
3. Hennep;
4. Witwassen;
5. Mensenhandel (*zie prioriteit 5*).

Door te werken met deze prioritaire thema's wordt (boven)regionaal meer scherpte aangebracht in de gezamenlijke opgave. Ook is het hierdoor mogelijk om op lokaal/regionaal niveau te bepalen welke vitale schakels binnen de criminele industrie het meest kansrijk zijn om succesvol aan te pakken. Als nieuwe ontwikkelingen (of veranderende verdienmodellen) vragen om flexibiliteit in onze aanpak, dan blijft hiervoor ruimte. De beelden die worden verkregen aan de hand van onder andere de 'crimescript-methodiek', biedt basisteams, regionale en landelijke partners handelingsperspectieven voor interventiemogelijkheden.

Het gaat bij de aanpak van ondermijning niet alleen om categorische thema's. Het gaat met het oog op de toegevoegde waarde voor de praktische aanpak ook om verbindende fenomenen en thematiek, en wat de basisteams, het Actieberaad en partners an sich daaraan concreet kunnen bijdragen. Door meer scherpte aan te brengen in de afzonderlijke thema's, te bezien waar op die thema's kansen liggen en welke partners daar aan bij moeten dragen, volgt de praktische uitwerking op thema verbindend en overstijgend niveau. Met andere woorden een probleemgestuurde aanpak. Een voorbeeld hiervan kan zijn een crimineel samenwerkingsverband, dat op meerdere thema's actief is of de aanpak van financiële facilitators. De strijd tegen georganiseerde criminaliteit en ondermijning is groot en divers, en kent overlap met vele thema's en uitingen van problematiek. Breder, onconventioneel en "out of the box-denken" en "hands-on-handelen" zijn belangrijker dan klassieke denk- en handelwijzen en thema gebonden. Houd bijvoorbeeld bij het aantreffen van een drugslab ook rekening met arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting, haak het Zorg- en Veiligheidshuis en het Sociaal Domein van de gemeente aan bij de aanpak van een criminele familie en houd bij een casus m.b.t. witwassen ook aandacht voor de mogelijkheden van bestuurlijke incasso's.

[49] Dat kan fiscaal, maatschappelijk, bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk.

Ambitie voor 2023-2026

In de periode 2023 - 2026 wordt de ingezette lijn voortgezet en verder uitgebouwd.
We hebben hierbij de volgende ambities:

» Het vergroten van de actiegerichtheid;

» Afgewogen, efficiënte en effectieve inzet van capaciteit bij interventies;

» Interventies zijn zichtbaar en hebben impact;

» Focus binnen prioriteiten en inzet op lokaal en regionaal niveau, zonder daarbij flexibiliteit te verliezen;

» Structuur volgt inhoud;

» Inzet vindt plaats op repressie (georganiseerde criminaliteit) én op preventie (ondermijning, i.c.m. aanpak wijken, jeugd en zorg);

» De samenwerking uitbouwen met de Koninklijke Marechaussee, Douane en Zorg- en Veiligheidshuizen;

» Versterken van de informatiepositie;

» Blijvend inzetten op bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en het vergroten van bestuurlijk afpakken;

» We leggen een stevig fundament voor een weerbare overheid door ons te conformeren aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.

Wat gaan we de komende jaren doen?

» De aanpak van ondermijning in Oost-Brabant bestaat uit concrete en impactrijke interventies die laten zien dat het de overheid menens is. Dat kan alleen door actie, zowel op lokaal, bovenlokaal en regionaal niveau. De TF-RIEC ondersteunt en faciliteert de impactrijke actiegerichtheid van de weerbare partners.
Opdracht: alle lokale, regionale en landelijke partners in Oost-Brabant, zoals vertegenwoordigd in de Driehoeken+, Actietafel en Actieberaad en ondersteund door de TF-RIEC, op operationeel, tactisch en strategisch niveau.

» We optimaliseren de bestaande governance structuren continu. De Basisteamdriehoek-plus blijft hierbinnen leidend in het keuzeproces m.b.t. speerpunten, aanpak en casuïstiek op lokaal niveau, waarbij we op regionaal niveau expertise concentreren en ondersteuning bieden op de genoemde focuspunten.
Opdracht: Driehoeken+, Actieberaad, Actietafel, Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur TF-RIEC.

» Wederkerigheid: lokale en regionale partners helpen elkaars doelstellingen te bereiken en prioriteren samen daar waar nodig. Samen maken we het verschil!
Opdracht: alle partners.

» We werken aan/ versterken ons gezamenlijk fundament voor een weerbare overheid door ons te conformeren aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid. Dit doen we door inzet op de pijlers bewustwording & organisatie, informatiepositie & beveiliging, beleid & handhaving, Integriteit & veilige werkomgeving en communicatie.
Opdracht: Brabantse overheden, ondersteund door TF-RIEC.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:

Het Actieberaad ziet er op toe dat de Driehoeken acteren binnen de gemaakte afspraken van het RVP en het RIEC-convenant en dat hiervoor ook de regionale capaciteit wordt ingezet. De Actietafel is een laagdrempelige en eenvoudige gelegenheidsstructuur ten behoeve van het vergroten van de actiegerichtheid met zichtbare resultaten. Meer informatie hierover in de bijlage “governance”.

Mensenhandel
(prioriteit 5)

Inleiding
Mensenhandel is een bijzondere vorm van ondermijnende criminaliteit, omdat bij mensenhandel altijd sprake is van direct slachtofferschap. Mede daarom is het van belang dat de huidige aanpak van mensenhandel verder wordt ontwikkeld en verstevigd, zodat slachtoffer- en daderschap eerder kunnen worden gesignaleerd, eerder kunnen worden gestopt of zelfs kunnen worden voorkomen.

Waarom is dit onderwerp ook de komende jaren van belang?
- Mensenhandel vormt een grove inbreuk op de menselijke waardigheid en de lichamelijke en geestelijke integriteit van slachtoffers;
- Op lokaal en regionaal niveau ontbreekt voldoende zicht op aard en omvang mensenhandel in het algemeen en in het bijzonder op de vormen criminele uitbuiting en arbeidsuitbuiting;
- Slachtoffers blijven nog (te) vaak onder de radar: ze zien zichzelf niet als slachtoffer of durven geen hulp te vragen;
- De jonge leeftijden[50] van daders en slachtoffers van seksuele en criminele uitbuiting zijn erg zorgwekkend;
- Daders en slachtoffers verplaatsen zich door de regio en door het land heen. Als onderdeel van de landelijke keten draagt Oost-Brabant verantwoordelijkheid voor het delen van informatie;
- Onvoldoende (bruikbare) signalen mensenhandel bereiken de overheid (en samenwerkende partners in de keten). Het herkennen van signalen is nog niet op niveau.

Vooruitblik / ambitie:
Concreet wil de Regionale Tafel Mensenhandel zich de komende jaren richten op de volgende punten:
- Het voorkomen van jonge slachtoffers (vooral bij seksuele- en criminele uitbuiting) door te realiseren dat instanties zoals scholen, jeugdwerkers, hulpverlening de instrumenten hebben voor juiste voorlichting onder jongeren over weerbaarheid en risico's inzake criminele aspecten;
- Het zicht vergroten op arbeidsuitbuiting middels de pilot die eind 2020 is gestart;
- Meer aandacht voor burgers in een kwetsbare positie;
- Het ondersteunen van ketenpartners in het verhogen van awareness en herkennen van signalen door o.a. de ontwikkeling van een regionale, duurzame (e-)training;
- Het Basisniveau Bestuurlijke Aanpak Mensenhandel door ontwikkelen;[51]
- Het versterken van de integrale aanpak mensenhandel waarbij ook wordt gekeken met welke andere Programmaraden samengewerkt kan worden;
- Het verder versterken en borgen van de verbinding tussen partners met betrekking tot het herkennen en delen van (en acteren op) signalen.

[50] 1/3 van de daders van criminele uitbuiting en 1/5 van de daders van seksuele uitbuiting is onder de 23 jaar.

[51] https://hetccv.nl/onderwerpen/mensenhandel/documenten/basisniveau-bestuurlijke-aanpak-van-mensenhandel/

Wat gaan we de komende jaren doen?
- Overgaan tot actie! Niet meer stukken en notities produceren, maar overgaan tot actie. Dit geldt voor alle probleemgebieden. Daarvoor is bestuurlijke betrokkenheid, verantwoordelijkheid en eigenaarschap van belang.
  Opdracht: alle partners gaan gezamenlijk aan de slag en zijn ook gezamenlijk verantwoordelijk.
- Het zicht op (zeer) jonge daders en slachtoffers ontbreekt. De pilot Sentinel is uitermate geschikt om het gewenste inzicht te krijgen. Idealiter gaat de pilot, die nu binnen Oost-Brabant loopt, landelijk draaien. Mensenhandel moet zichtbaar gemaakt worden.
  Opdracht: Ketenregisseur mensenhandel.
- Voorkomen waterbedeffect door verbinding lokaal en regionaal, maar zeker ook nationaal tot stand te brengen.
  Opdracht: Regionale Tafel Mensenhandel en Ketenregisseur mensenhandel.
- Regionale Tafel Mensenhandel is "probleem-eigenaar" maar heeft alle partners binnen onze regio nodig voor de uitvoering. Daarvoor zijn integrale samenwerking (ook tussen de verschillende domeinen) en het zorgen voor een stevige basis ook hier van essentieel belang.
  Opdracht: Regionale Tafel Mensenhandel in samenwerking met alle partners.
- Mensenhandel zal vaker onderwerp van gesprek moeten zijn in de verschillende Driehoeken en de Bestuurlijke Regiegroep. De Regionale Tafel Mensenhandel zal dit agenderen (bijvoorbeeld middels een nieuwsbrief met actualiteiten).
  Opdracht: Regionale Tafel Mensenhandel.
- Mensenhandel is (al lang) niet meer een grootstedelijk probleem en komt overal voor. Het is daarom cruciaal dat alle partners mensenhandel kunnen en willen signaleren en daar de juiste instrumenten voor hebben. Trainingen zijn daarbij essentieel.
  Opdracht: alle partners.

Ambtelijk en bestuurlijk platform:
In onze regio richt de Regionale Tafel zich op de bestuurlijke aanpak van mensenhandel. Daarnaast is er een Expertgroep Mensenhandel. Meer hierover in de bijlage "governance".

Bijlagen

Bijlage 1 **Sterkteverdeling Politie-eenheid Oost-Brabant**

Bijlage 2 **Governance**

Bijlage 3 **Terugblik op het Regionaal Veiligheidsplan 2019 – 2022**

Bijlage 4 **Lijst met afkortingen**

Bijlage 1

Sterkteverdeling Politie-eenheid Oost-Brabant

Wettelijk maakt de sterkteverdeling van de politie onderdeel uit van het Regionaal Veiligheidsplan.

Ontwikkelingen formatie 2018 – 2021:

» Ten gevolge van de gemeentelijke herindeling Haaren heeft de eenheid op 1 januari 2021 7,62 fte overgedragen aan de eenheid Zeeland – West-Brabant;

» Binnen de totale formatie heeft sinds 2018 een flinke versterking van operationele functies plaatsgevonden vanuit de zogenaamde 'Regeerakkoordgelden'. Daarmee heeft de Minister van Justitie en Veiligheid beoogd op drie terreinen een duurzame (kwalitatieve) versterking van de politie te realiseren: 'wijken en opsporing', 'opsporing op het gebied van zware criminaliteit en ondermijning' en 'digitale expertise'. De afgelopen vier jaren zijn hierdoor aan de eenheid Oost-Brabant 114,5 fte toegevoegd, waarvan 99,5 fte voor wijk en opsporing.

» Deze versterking met meer dan honderd operationele functies heeft 'onder aan de streep' de omvang van de formatie van de eenheid Oost-Brabant niet beïnvloed: conform de landelijke afspraken hieromtrent zijn formatieplaatsen voor aspiranten in alle eenheden, dus ook Oost-Brabant, omgezet in formatieplaatsen voor volledig opgeleid personeel. Inmiddels zijn op deze wijze in de eenheid 126 formatieplaatsen omgezet. De eenheid profiteert zo van meer inzetbare capaciteit. Bovendien is er op deze wijze een zuiverder beeld van de inzetbare capaciteit in de eenheid.
De formatie van de eenheid Oost-Brabant is in de afgelopen periode, als gevolg van de toekenning van extra middelen, gericht uitgebreid. Het betreft onder meer de uitbreiding van de Vreemdelingenpolitie met 41 fte ten behoeve van het Aanmeldcentrum Budel, de versterking van team Zeden met 10,7 fte, de versterking ten behoeve van bewaken en beveiligen met 11,9 fte. Daarnaast is aan de districtsleidingen 9,8 fte bedrijfsvoeringsondersteuners toegevoegd, die werken ten behoeve van de basisteams.

Ontwikkelingen formatie 2022 en verder:

In 2022 en daarna wordt de formatie van de politie verder versterkt op een aantal kerntaken. Dit geldt onder meer op het terrein van Zeden, Migratie en Mensenhandel (resp. moties Klaver en Zegers-Asscher) en Grenzen en Veiligheid. Ook het stelsel Bewaken en Beveiligen, dat sinds de moorden op o.a. Derek Wiersum en Peter R. de Vries een zware wissel trekt op de capaciteit van de politie, wordt versterkt door hiervoor capaciteit in te richten.

Het huidige kabinet heeft bij haar aantreden een verdere investering in de politie aangekondigd, ter grootte van 700 miljoen euro. De uitwerking van deze plannen is nog niet bekend.

Het uitbreiden van operationele functies en de gelijktijdige uitstroom van grote aantallen politiemensen die met pensioen gaan, zorgen voor een tijdelijke onderbezetting die naar verwachting in de loop van 2024 zal zijn opgelost. Het stelt de politie voor de uitdaging om grote aantallen aspiranten te werven en op te leiden, en in de praktijk te begeleiden in het werk. Dit vraagt vooral veel van het absorptievermogen van onderbezette basisteams.

De Intelligence organisatie (DRIO) en de Regionale Recherche (DRR) hebben al grote stappen gezet in de voorbereiding van inrichtingsaanpassingen volgens de zogenaamde Houtskoolschets. Daarbij wordt ingezet op meer hoger gekwalificeerde functies.
Uitgangspunt hierbij is dat de gezagsrol van bestuur en OM ongewijzigd blijft en besluitvorming over de inzet van politiecapaciteit plaatsvindt in de Driehoeken.

De norm van 1 wijkagent per 5.000 inwoners gemiddeld over de eenheid blijft gehandhaafd. De vorige uitbreiding van wijkagenten dateert van 2019 en daarbij steeg het aantal van 276 naar 287,5 fte. Het aantal inwoners van onze regio blijft groeien en jaarlijks wordt gemonitord of het aantal wijkagenten nog voldoet aan de wettelijke eis. Dit kan in de periode 2023 – 2026 opnieuw leiden tot een toename van het aantal wijkagenten in de negen basisteams.

Basisteam	Operational Expert GGP	Senior GGP	Totaal
's-Hertogenbosch	4	27,5	31,5
Meierij	8	36,5	44,5
Maasland	4	20	24
Maas & Leijgraaf	9	22	31
Eindhoven-Zuid	7	16,5	23,5
Eindhoven-Noord	4	21	25
De Kempen	8	28	36
Dommelstroom	6	23	29
Peelland	8	35	43
Totaal	58	229,5	287,5

Formatie Politie-eenheid Oost-Brabant

Eenheid Oost-Brabant	Team	Formatie
Leiding Eenheid Oost-Brabant	Leiding Eenheid Oost-Brabant	4,0
	Leiding Eenheid Oost-Brabant	4,0
Staf regionale eenheid (OB)	Staf regionale eenheid (OB)	1,0
	Leiding Staf regionale eenheid (OB)	0,0
	Afdeling Politieprofessie (OB)	14,0
	Afdeling Control (OB)	6,0
	Afdeling Bestuursondersteuning (OB)	34,3
	Afdeling Veiligheid, Integriteit en Klachten (OB)	14,7
	Afdeling Communicatie (OB)	15,0
	Staf regionale eenheid (OB)	85,0
District 's-Hertogenbosch	District 's-Hertogenbosch	1,0
	Leiding District 's-Hertogenbosch	6,0
	Basisteam 's-Hertogenbosch	201,0
	Basisteam Meierij	197,7
	Basisteam Maasland	124,6
	Basisteam Maas en Leijgraaf	150,4
	Flexteam 's-Hertogenbosch	15,0
	Districtsrecherche 's-Hertogenbosch	93,9
	Team ZSM (OB)	25,5
	District 's-Hertogenbosch	815,1
District Eindhoven	District Eindhoven	1,0
	Leiding District Eindhoven	5,0
	Basisteam Eindhoven-Zuid	212,1
	Basisteam Eindhoven-Noord	181,9
	Basisteam De Kempen	171,6
	Flexteam Eindhoven	14,9
	Districtsrecherche Eindhoven	77,6
	District Eindhoven	664,1
District Helmond	District Helmond	1,0
	Leiding District Helmond	4,8
	Basisteam Dommelstroom	162,3
	Basisteam Peelland	241,2
	Flexteam Helmond	15,0
	Districtsrecherche Helmond	56,7
	District Helmond	481,0

Eenheid	Team	Formatie
Dienst Regionaal Operationeel Centrum (OB)	Dienst Regionaal Operationeel Centrum (OB)	1,0
	Leiding Dienst Regionaal Operationeel Centrum (OB)	0,9
	Afdeling Meldkamer (politiedeel) (OB)	89,2
	Dienst Regionaal Operationeel Centrum (OB)	91,1
Dienst Regionale Recherche (OB)	Dienst Regionale Recherche (OB)	1,0
	Leiding Dienst Regionale Recherche (OB)	2,0
	Afdeling Generieke Opsporing (OB)	89,8
	Afdeling Thematische Opsporing (OB)	96,0
	Afdeling Vreemdelingenpolitie (OB)	114,8
	Afdeling Specialistische Ondersteuning (OB)	200,0
	Dienst Regionale Recherche (OB)	503,6
Dienst Regionale Inforrratieorganisatie (OB)	Dienst Regionale Informatieorganisatie (OB)	1,0
	Leiding DRIO (OB)	2,0
	Afdeling Regionale Informatie (OB)	51,5
	Afdeling Informatieknooppunten (OB)	61,9
	Afdeling Analyse en Ondersteuning (OB)	44,0
	Afdeling Analyse en Ondersteuning 5 (OB)	12,0
	Afdeling Analyse en Onderzoek (OB)	40,9
	Afdeling Business Intelligence en Kwaliteit (OB)	8,0
	Dienst Regionale Informatieorganisatie (OB)	221,3
Dienst Regionale Operationele Samenwerking (OB)	Dienst Regionale Operationele Samenwerking (OB)	1,0
	Leiding DROS (OB)	2,0
	Afd. Regionale Conflict- en Crisisbeheersing (OB)	62,9
	Afdeling Infrastructuur (OB)	67,4
	Afdeling Regionaal Service Centrum (OB)	84,0
	Afdeling Arrestantentaken (OB)	108,7
	Afdeling Regionale Coördinatietaken (OB)	49,1
	Dienst Regionale Operationele Samenwerking (OB)	375,1
Dienst Bedrijfsvoering (OB)	Afdeling Planning en Capaciteits management (OB)	30,7
	Dienst Bedrijfsvoering (OB)	30,7
Eenheid Oost-Brabant		3.271

Bijlage 2
Governance[48]

Artikel 13 lid 1 Politiewet:
De burgemeester en de officier van justitie overleggen regelmatig tezamen met het hoofd van het territoriale onderdeel van de regionale eenheid binnen welker grondgebied de gemeente geheel of ten dele valt, en zo nodig met de politiechef van een regionale eenheid, over de taakuitvoering van de politie en over het beleid ten aanzien van de taakuitvoering (driehoeksoverleg).

Driehoeksoverleggen:

Regionaal Driehoeks Overleg:
Het regionale driehoeksoverleg bestaat uit de regioburgemeester, plaatsvervangend regioburgemeester, de hoofdofficier van justitie en de politiechef. Doelstelling van het overleg (6 keer per jaar) is (vooral) om de voortgang te bespreken van de regionale veiligheidsafspraken, al dan niet in relatie tot de nationale ontwikkelingen. Het overleg wordt ondersteund door de adviseur regioburgemeester/Regiobureau. De burgemeester die als portefeuille “ondermijnende criminaliteit” heeft, heeft een “standing invitation”.

Bestuurlijke Regiegroep (BR):
De kern van de overlegstructuur in Oost-Brabant wordt gevormd door de BR (6 keer per jaar). Dit is het overleg van de burgemeesters die voorzitter zijn van de basisteamdriehoeken, de hoofdofficier van justitie en de politiechef. Het is een besluitvormend overleg waaraan de deelnemers met mandaat vanuit hun achterban deelnemen. Voor dit overleg worden tevens de coördinerende gemeentesecretarissen en de Belastingdienst uitgenodigd. De regioburgemeester is voorzitter. Het overleg wordt ondersteund (en voorbereid) door de adviseur regioburgemeester/Regiobureau.

Ambtelijk:
Voorafgaand aan de BR vindt het ambtelijke IV-overleg plaats (in principe dus ook 6 keer per jaar). Dit overleg wordt voorgezeten door de 2 coördinerende gemeentesecretarissen. Deelnemers zijn verder de IV’ers van de gemeenten waarvan de burgemeester voorzitter is van het basisteam (en dus deel uitmaken van de Bestuurlijke Regiegroep), een beleidsmedewerker van het OM, een beleidsmedewerker van de politie, de TF-RIEC, de accounthouder van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en het Regiobureau Integrale Veiligheid. Het overleg wordt voorbereid door het Regiobureau IV. De onderwerpen waar overeenstemming over is bereikt gaan naar de Bestuurlijke Regiegroep (die enkele weken later plaatsvindt). In de periode tussen het IV-overleg en de Bestuurlijke Regiegroep worden de stukken aangeboden aan de Driehoeken Basisteams, zodat de stukken in elk basisteam kunnen worden besproken alvorens ze worden besproken in de BR.

Regionaal Overleg Veiligheid (ROV):
Twee keer per jaar is er een thematisch Regionaal Overleg Veiligheid, waaraan burgemeesters, de hoofdofficier van justitie en gebiedsofficieren van Justitie, de (geografische) politieleidinggevenden, de Belastingdienst, de coördinerende gemeentesecretarissen, de directeuren van de Veiligheidsregio’s, vertegenwoordigers van de TF-RIEC en een ambtelijke vertegenwoordiging deelnemen. De regioburgemeester is voorzitter. De adviseur regioburgemeester/Regiobureau organiseert het overleg.

[52] Governance is de wijze van besturen, het toezicht op de partners en de manier waarop de verschillende overlegvormen zijn ingericht.

Driehoek Basisteam:
Elk basisteam[53] in de regio Oost-Brabant heeft een Driehoek bestaande uit de burgemeester(s), de gebiedsofficier van justitie en de politiechef van het desbetreffende basisteam. De burgemeesters van een basisteam kiezen uit hun kring een voorzitter die het basisteam vertegenwoordigt in de BR. De Driehoek Basisteam wordt uitgebreid met een vertegenwoordiger van de Belastingdienst indien zaken betreffende ondermijning worden besproken (Driehoek-plus). Elke Driehoek Basisteam wordt voorafgegaan door een ambtelijk overleg waarin de IV’ers van de desbetreffende gemeenten en beleidsmedewerkers van de politie, het OM, de TF-RIEC en het Regiobureau zijn vertegenwoordigd. De voorzitter van het IV-overleg (in de meeste basisteams[54] is dit de ambtenaar van de burgemeester die voorzitter is van de Driehoek Basisteam) neemt deel aan het regionale IV-overleg ter voorbereiding op de BR.

In Oost-Brabant is er in 2016 voor gekozen om het primaat bestuurlijk te leggen bij de basisteams (en niet bij de districten zoals in sommige andere politieregio’s) om daarmee de doorzettingsmacht op dat niveau neer te leggen. Momenteel zijn er geen redenen om aan dit systeem te tornen.

Te behandelen onderwerpen lopen in principe een duidelijk pad van IV-overleg naar Driehoeken Basisteams naar Bestuurlijke Regiegroep. Afgesproken is dat indien de voorzitter van een Driehoek Basisteam niet in de gelegenheid is om de vergadering van de Bestuurlijke Regiegroep bij te wonen, dan kan een van de andere burgemeesters dit overleg bijwonen. Het is belangrijk dat alle basisteams zijn vertegenwoordigd in de Bestuurlijke Regiegroep. Analoog hieraan geldt dit ambtelijk ook voor het IV-overleg.

De Driehoeken Basisteams sturen op veiligheid en daardoor ook op de politiecapaciteit. Die sturing is belangrijk omdat politiecapaciteit onder druk staat en er meer aandacht moet zijn voor een decentrale invulling van het politiewerk, met meer lokale regelruimte. De Driehoek beslist over hoeveel politiecapaciteit naar de handhaving van de openbare orde of naar de opsporing gaat.

Naast de regionale overleggen vindt er ook overleg plaats op nationaal niveau. Dat is het **Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP)**. Dit LOVP (ongeveer 6 keer per jaar) is het landelijk overleg van alle regioburgemeesters met de minister van Justitie en Veiligheid, de voorzitter van het College procureurs-generaal en de korpschef van de Nationale politie over de taakuitvoering en het beheer ten aanzien van de politie (artikel 19 Politiewet). Ook de verdeling van de politiesterkte over de verschillende eenheden is vaak onderwerp van gesprek. De burgemeester van Eindhoven is de regioburgemeester van Oost-Brabant en neemt derhalve deel aan het LOVP. Er is een landelijk bureau ondersteuning regioburgemeesters dat dit overleg en de portefeuilles ondersteunt. Regionaal wordt dit overleg voorbereid door de adviseur regioburgemeester.

[53] De eenheid Oost-Brabant bestaat uit de basisteams Eindhoven (2 basisteams), ’s-Hertogenbosch, Maasland, Maas en Leijgraaf, De Meijerij, De Kempen, Dommelstroom en Peelland.
[54] In Peelland is een regionale ambtenaar onder meer voor dit takenpakket aangetrokken.

Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant (RIVOB):
In februari 2016 is door het toenmalige Veiligheidsoverleg Oost-Brabant opdracht gegeven tot het inrichten van een Regiobureau Integrale Veiligheid voor de regio Oost-Brabant. De Bestuurlijke Regiegroep is opdrachtgever van het Regiobureau. De twee coördinerend gemeentesecretarissen zijn opdrachtnemer. Het Regiobureau bestaat momenteel uit de adviseur regioburgemeester, 2 regionale beleidsadviseurs, een projectondersteuner en (tijdelijk) de ketenregisseur mensenhandel.
De werkzaamheden worden verricht voor de 32 gemeenten in de regio Oost-Brabant. Het doel is ondersteuning te bieden aan het realiseren van de doelen die voortkomen uit de regionaal geprioriteerde thema's en daarmee ook een bijdrage te leveren aan de versterking van de regionale samenwerking op het gebied van veiligheid. De gemeente Eindhoven ondersteunt de beheersmatige faciliteiten (facilitaire ondersteuning). De werkplekken bevinden zich in het gemeentehuis van de gemeente Maashorst (locatie: Uden).

Concreet behelzen de taken en werkzaamheden:
1. Bevorderen samenwerking en kennisdeling in de regio: o.a. voorbereiden van en inhoudelijk adviseren over regionale overleggen, secretariaat voeren van (bestuurlijke) werkgroepen c.q. Programmaraden,[55] het zorgdragen voor afstemming tussen het lokale, regionale en landelijke beleid van de specifieke geprioriteerde portefeuilles.
2. Strategische- en beleidsmatige advisering voor de geprioriteerde thema's.
3. Bevorderen en monitoren van implementatie van regionaal beleid (opstellen van bijvoorbeeld, Jaarverslagen, het RVP en de uitvoeringsplannen van de Programmaraden en de monitoring van deze plannen).

Het Regiobureau wordt gefinancierd vanuit het Veiligheidsfonds. De functie van adviseur regioburgemeester hoort bij de formatie van de politie. Zowel de adviseur regioburgemeester als de projectondersteuner van het Regiobureau worden "om niet" beschikbaar gesteld aan het Regiobureau. Het RIVOB beschikt over een eigen website: www.rivob.nl

Veiligheidsfonds:
In 2014 is besloten tot het instellen van een Veiligheidsfonds in onze eenheid. Elke gemeente in de regio Oost-Brabant draagt € 0,25 per inwoner af aan het fonds dat bedoeld is om veiligheidsprojecten in onze regio te financieren. De afgelopen jaren zijn o.a. het Regiobureau, de ketenregisseur mensenhandel, onderzoek naar drugsgebruik in Oost-Brabant en het project personen met verward gedrag betaald uit dit fonds. Ook is er budget beschikbaar gesteld voor de aanpak van cybercrime c.q. gedigitaliseerde criminaliteit.

[55] De regionaal beleidsadviseurs van het RIVOB ondersteunen de burgemeesters die een regionale portefeuille hebben, zodat de "eigen" IV'er dat niet hoeft te doen.

Governance inzake ondermijning:

Driehoek+, in sommige basisteams de Lokale Stuurploeg Ondermijning (LSO) of Bestuurlijk Overleg Ondermijning (BOO) genoemd, is sturend t.a.v. alle integrale casuïstiek en ondermijningsproblematiek op basisteamniveau, is verantwoordelijk voor de prioritering van thema's en toewijzing van lokale capaciteit in dit kader en is aanjager van de integrale aanpak bij alle partners, waaronder bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid binnen het basisteam;

Het Ambtelijk VoorbereidingsOverleg (AVO)
Het AVO is de integrale ambtelijke voorbereidingstafel van de Driehoek+, waar relevante signalen besproken worden. Zij houden zicht op alle signalen die bij alle (individuele) partners binnenkomen en voeren daarover integraal het goede gesprek en maken een integrale afweging welke signalen moeten en kunnen worden opgepakt en wat de vervolgstappen zouden kunnen zijn (mono, multi of integraal). Het AVO dient daarvoor als netwerktafel.

De **basisteamprogrammaleiders** ondermijning zijn de opdrachtnemers van het programma ondermijning en rapporteren aan de Basisteamdriehoek Plus. Inmiddels zijn in alle basisteams ontkleurde programmaleiders actief (gefinancierd vanuit de basisteams) die volledig op dit onderwerp gericht zijn.

De **regionaal programmaleider** ondermijning stuurt regionaal op de integrale uitvoering van het programma ondermijning, is opdrachtnemer van het Actieberaad en is de "linking pin" tussen de Actie Tafel en het Actieberaad (en legt daaraan ook verantwoording af) en de Basisteamprogrammaleiders. Deze functionaris is in dienst van de TF-RIEC.

De Actietafel
De Actietafel, als opvolger van het Operationele Overleg sinds 2021, is een laagdrempelige en eenvoudige gelegenheidsstructuur ten behoeve van het vergroten van de actiegerichtheid met zichtbare resultaten, gevoed door informatieproducten en signalen/verzoeken vanuit de Driehoeken+. De Actietafel is opdrachtnemer van het Actieberaad en de Driehoeken+. Iedere partner kan onderwerpen / potentiële kansen aandragen. De energie wordt alleen gericht op datgene dat meerwaarde heeft en door partners als prioriteit en kansrijk wordt gezien. De Actietafel richt zich ook op bovenlokale complexe casuïstiek.

Deelnemers: vertegenwoordigers van partners vanuit politie, Belastingdienst, FIOD, OM, Basisteamprogrammaleiders, TF-RIEC en Hoofd Actiecentrum.
De Regionaal Programmaleider Ondermijning zit dit overleg voor. De aansluiting met het bestuur wordt vorm gegeven via de basisteamprojectleiders

Het **Actieberaad Ondermijning** (onder leiding van de portefeuillehouder ondermijning vanuit de BR) is opdrachtgever van het programma ondermijning en tevens verantwoordelijk voor strategische sturing op de uitvoering en het vaststellen van de programmatische en beleidsmatige kaders. Het Actieberaad Ondermijning rapporteert aan de BR en de Regionale Driehoek.

Het **Bestuurlijk Ondersteuningsteam (BOT)** vervult de rol van vraagbaak en sparring partner voor de besturen en ambtelijke organisaties van de 32 gemeenten in Oost-Brabant en de Basisteamdriehoeken+ bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit en versterking van de bestuurlijke weerbaarheid en integriteit. Dit onder regie en verantwoordelijkheid van het lokaal gezag.
Ook kunnen BOT'ers de rol van integraal projectleider vervullen in geval van ondermijningcasuïstiek met een complexe bestuurlijke component.

Het **Actiecentrum** is de fysieke locatie in Oost-Brabant (gemeentehuis Maashorst in Uden) waar de regionaal programmaleider, de BOT'ers, de coördinatoren bestuurlijk afpakken en de overige medewerkers van het TF-RIEC hun werkplek hebben. De flexibele werkplekken staan ook ter beschikking van de basisteamprogrammaleiders en de andere partners die betrokken zijn bij de aanpak van ondermijning. Veel overleggen (zowel beleidsmatig als op casusniveau) vinden op deze centrale locatie plaats. Ook het Regiobureau is hier ondergebracht. Door de bundeling van verschillende functies en disciplines ontstaat een netwerk dat elkaar snel en eenvoudig weet te vinden en op een integrale en effectieve wijze de problematiek kan aanpakken. De locatie fungeert ook als een ontmoetingsplaats waar integrale kruisbestuiving plaats vindt.

De **Taskforce Brabant-Zeeland-Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (TF-RIEC)** bestaat uit de onderling verbonden onderdelen Taskforce, het RIEC en de beide Actiecentra Zeeland-West-Brabant en Oost-Brabant. Focuspunten zijn onder andere de integrale aanpak van casussen en acties, de verdere versterking van de weerbaarheid bij alle convenantspartners en de doorontwikkeling van de ondermijningsbeelden. Op regionale schaal (Oost-Brabant) worden een aantal expertises geboden die de lokale basisteams kunnen ondersteunen: juridisch, projectmanagement, kennis van de partners, specifieke ondermijningskennis op fenomeenniveau en bovenlokale complexe casuïstiek. Het Actiecentrum Oost-Brabant ondersteunt hierbij, en het RIEC is hét platform voor analyse, kennis en informatiedeling tussen de diverse partners, waar de Taskforce hét innovatieplatform is. De TF-RIEC is niet belast met de dagdagelijkse operationele aanpak van ondermijning. Onze regio heeft de beschikking over 4 accountmanagers RIEC en 4 intelligence specialisten. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van de RIEC-frontoffice, de RIEC-productie en de afdeling communicatie. Het RIEC wordt gefinancierd vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de gemeenten en de provincie Noord-Brabant. Vanuit de politie, belastingdienst en het OM is een aantal medewerkers gedetacheerd.

Taken TF-RIEC (onder andere):

- Verbinding leggen met het lokale gezag;
- Aanjagen van integrale betekenisvolle acties op ondermijning vanuit de onafhankelijke positie;
- Generator van nieuwe impulsen over de volle breedte;
- Ondersteunen en faciliteren van duurzaam aanpakken van ondermijningsaanpak door het vergroten van de uitvoeringskracht en actiegerichtheid, door bevoegdheden, kennis en kunde in onderlinge afstemming in te zetten, waardoor we effectiever zijn en meer impact creeren. Door het verhogen van de weerbaarheid en het verstevigen van de preventieve aanpak. Door het (laten) opwerpen van drempels door ons als partners of onze bondgenoten in de samenleving. Door het verstevigen van de kennis- en innovatiepositie.

De TF Brabant-Zeeland wordt gefinancierd met gelden van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de provincie Noord-Brabant en de gemeenten.

Programmaraden en bestuurlijke werkgroepen:

Programmaraden of bestuurlijke werkgroepen bestaan doorgaans uit vertegenwoordigers van bestuur, OM en politie. Daarnaast kunnen (en moeten) andere organisaties deelnemen vanwege hun expertise over het onderwerp en/of hun rol in het proces. Het voordeel van een Programmaraad is dat de uitwerking van onderwerpen uit het RVP geborgd is en dat er daadwerkelijk producten worden opgeleverd waarvoor commitment is van de verschillende partijen. Voorzitters van Programmaraden of bestuurlijke werkgroepen kunnen, indien daartoe een noodzaak bestaat, voor een agendapunt aanschuiven bij de Bestuurlijke Regiegroep.

Welke Programmaraden c.q. bestuurlijke werkgroepen zijn actief in Oost-Brabant?[56] En welke ambtelijke werkgroepen ondersteunen deze Programmaraden en bestuurlijke werkgroepen?

[56] Hierbij is alleen gekeken naar de Programmaraden c.q. bestuurlijke werkgroepen die rechtstreeks functioneren onder het RVP en de Bestuurlijke Regiegroep.

Maatschappelijke Onrust:

Ambtelijke en bestuurlijke platform:

De Programmaraad is het strategisch bestuurlijk platform voor extremisme, radicalisering (alle vormen van religieuze en politieke radicalisering), polarisatie en maatschappelijke spanningen. Het expertteam is het ambtelijk gremium dat enerzijds de Programmaraad voedt en ondersteunt en anderzijds zijn de deelnemers voor hun collega's in het basisteam het aanspreekpunt voor deze onderwerpen.

Programmaraad Maatschappelijke Onrust:

Deelnemers: burgemeester M.J. Houben van de gemeente Nuenen (voorzitter), burgemeester R.S. van Meygaarden van de gemeente Boxtel (vicevoorzitter), de gemeenten Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Helmond en Oss, het OM, de Politie (CTER), de NCTV, de KMAR, het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost en het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost, de regionaal projectleider radicalisering en het RIVOB.

Expertteam Maatschappelijke Onrust:

Deelnemers: ambtelijke vertegenwoordiger uit elk basisteam (ofwel van de afdeling veiligheid ofwel van de afdeling zorg), de Politie (afgevaardigden uit Brabant Zuidoost en Brabant Noordoost), het OM, het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost, de regionaal projectleider radicalisering en het RIVOB.

Digitale Veiligheid:

Thans zijn in onze regio de Projectgroep Cyber en de Programmaraad Cyber actief. We benaderen Digitale Veiligheid in de volle breedte. Het gaat om grote Cyberaanvallen, maar het gaat ook over relatief 'kleine' criminaliteit in een digitaal jasje (whatsapp-fraude of helpdeskfraude). Daarom noemen we het vanaf nu Digitale Veiligheid. In deze RVP-periode gaan we overeenkomstig de benaming van dit hoofdstuk het ambtelijke en bestuurlijke platform ook zo noemen. De Programmaraad is het strategisch bestuurlijk platform voor Digitale Veiligheid. Het Expertteam is het ambtelijk gremium dat enerzijds de Programmaraad voedt en ondersteunt en anderzijds zijn de deelnemers voor hun collega's in het basisteam het aanspreekpunt voor deze onderwerpen. Vanuit het Expertteam wordt de verbinding gelegd met o.a. het netwerk van CISO 's,[57] onderwijs, GGD'en, de ouderenbonden en het bedrijfsleven.

Programmaraad Digitale veiligheid:

Deelnemers: Deelnemers: burgemeester C.H.C. van Rooij van de gemeente Meierijstad (voorzitter), burgemeester J.G.M.T. Ubachs van de gemeente Best (vicevoorzitter), het OM, de Politie, de Veiligheidsregio Brabant-Noord, de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost en het RIVOB.

Regionaal Expertteam Digitale veiligheid:

Deelnemers: ambtelijke vertegenwoordiger veiligheid uit elk basisteam, de Politie, het OM, de Veiligheidsregio's, het PVO en het RIVOB.

[57] Ciso = Chief information Security Officer. De Ciso is binnen een organisatie verantwoordelijk voor het implementeren van informatiebeveiligingsbeleid en het toezicht daarop.

Zorg en Veiligheid:
Thans zijn in onze regio het Agendaoverleg Zorg & Veiligheid en de Programmaraad Zorg & Veiligheid (PRZV) actief. Daarnaast is er een breed Netwerk Zorg & Veiligheid.

Programmaraad Zorg & Veiligheid:
De belangrijkste rollen voor de Programmaraad Zorg & Veiligheid waar zij zich op het snijvlak van zorg en veiligheid mee bezig houdt zijn de "3 A's":
1. Afstemmen, signaleren en kennisdelen
2. Agenderen/ambassadeur (richting eigen achterban én extern)
3. Aanjagen

Deelnemers: burgemeester J.C.R. Keijzers van de gemeente Oirschot (voorzitter), burgemeester M.A.H. Moorman van de gemeente Bernheze, wethouders van de gemeenten Eindhoven, Meierijstad, Helmond en Oss, het OM (de plv-Hoofdofficier van Justitie, de Politie, de GGzE, de GGZ-Oost-Brabant, Reinier van Arkel en het RIVOB. Verder kan per onderwerp gekeken worden welke partner voor dat thema specifiek moet aansluiten (flexibele schil).

Agendaoverleg Zorg & Veiligheid:
Deelnemers: ambtelijke vertegenwoordiger uit Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Oss, Helmond, Veldhoven, Vught, Meierijstad, Maashorst, Sint-Michielsgestel-Boxtel, Oirschot, Laarbeek, Son en Breugel, Best, Nuenen, Bladel, Bernheze en Cranendonck,[58] het OM, de politie, GGzE, GGZ-Oost-Brabant, Reinier van Arkel, de beide Zorg- en Veiligheidshuizen en het RIVOB.

Netwerkoverleg Zorg & Veiligheid:
Dit netwerk bestaat uit een breed spectrum aan partijen met een rol op zorg en/of veiligheid (naast de leden van de Programmaraad en het Agendaoverleg Zorg en Veiligheid kan hierbij gedacht worden aan bijvoorbeeld Veilig Thuis, GGD, Reclassering, DJI, RAV, Zorgverzekeraars, Maatschappelijke Opvang of HALT). Dit netwerk wordt door middel van nieuwsbrieven en de website (www.rivob.nl) op de hoogte gehouden van de voortgang op de thema's van de Programmaraad Zorg & Veiligheid. Jaarlijks zal er een Netwerkbijeenkomst Zorg en Veiligheid Oost-Brabant worden georganiseerd, waarbij de PRZV de voortgang op de thema's zal presenteren en er ruimte is om te netwerken, thema's te bespreken, kennis te delen en te verbinden. Met elkaar vormen we het Netwerk Zorg & Veiligheid.

Ondermijning:
Actieberaad:
Het Actieberaad ziet er op toe dat de Driehoeken acteren binnen de gemaakte afspraken van het RVP en het RIEC-convenant en dat hiervoor ook de regionale capaciteit wordt ingezet. Het Actieberaad stimuleert en bevordert daarnaast de actiegerichtheid, de integraliteit van de samenwerking, het lerend vermogen daarvan, brengt scherpte aan in de aanpak en brengt/houdt het lokaal gezag in positie en ondersteunt lokale uitvoering.
Deelnemers: burgemeester J.M.L.N. Mikkers van de gemeente 's-Hertogenbosch (voorzitter), burgemeester M.J.A. Delhez van de gemeente Veldhoven, burgemeester W.A.G. Hillenaar van de gemeente Land van Cuijk, ambtelijke deelname door hoofden veiligheid van de gemeenten Eindhoven en 's-Hertogenbosch, OM, politie, TF-RIEC, FIOD, Belastingdienst en Hoofd Actiecentrum (tevens secretariaat).

Actietafel:
De Actietafel, als opvolger van het Operationele Overleg sinds 2021, is een laagdrempelige en eenvoudige gelegenheidsstructuur ten behoeve van het vergroten van de actiegerichtheid met zichtbare resultaten, gevoed door informatieproducten en signalen/verzoeken vanuit de Driehoeken+. De Actietafel is opdrachtnemer van het Actieberaad en de Driehoeken+. Iedere partner kan onderwerpen / potentiële kansen aandragen. De energie wordt alleen gericht op datgene dat meerwaarde heeft en door partners als prioriteit en kansrijk wordt gezien. De Actietafel richt zich ook op bovenlokale complexe casuïstiek.
Deelnemers: vertegenwoordigers van partners vanuit politie, Belastingdienst, FIOD, OM, Basisteamprogrammaleiders, TF-RIEC en Hoofd Actiecentrum.
De Regionaal Programmaleider Ondermijning zit dit overleg voor. De aansluiting met het bestuur wordt vorm gegeven via de basisteamprojectleiders en de accountmanagers TF-RIEC.

Mensenhandel:
Regionale Tafel Mensenhandel:
De regio Oost-Brabant beschikt over een ketenregisseur mensenhandel die in opdracht van, en verantwoording aflegt aan, de Regionale Tafel Mensenhandel Oost-Brabant. De Regionale Tafel richt zich hoofdzakelijk op de bestuurlijke aanpak van mensenhandel en bestaat uit de volgende leden: burgemeester J.G.M.T. Ubachs van de gemeente Best (voorzitter), burgemeester R.S. van Meygaarden van de gemeente Boxtel (vicevoorzitter), OM, Politie (Team Mensenhandel), TF-RIEC, Nederlandse Arbeidsinspectie, adviseur regioburgemeester, Lumens, gemeente Helmond (zorg), gemeente Eindhoven (veiligheid), Maatschappelijke Opvang 's-Hertogenbosch en ketenregisseur mensenhandel (secretariaat).

Expertgroep mensenhandel:
De Belastingdienst, IND, TF-RIEC, Basisteamprogrammaleider De Meierij, de Nederlandse Arbeidsinspectie, het Openbaar Ministerie (AP en FP), Politie (team Mensenhandel / AVIM), Koninklijke Marechaussee, Gemeente Helmond (zorg), Maatschappelijke Opvang 's-Hertogenbosch, Lumens en het Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant (ketenregisseur mensenhandel).

[58] Niet alle gemeentelijke vertegenwoordigers zijn altijd aanwezig hetgeen ook niet noodzakelijk is. Maar door de verscheidenheid aan deelnemers (grote, middelgrote en kleinere gemeenten) is een goede doorsnede van de Oost-Brabantse gemeenten vertegenwoordigd.

Bijlage 3

Terugblik op het Regionaal Veiligheidsplan 2019 – 2022

Dit Regionaal Veiligheidsplan kijkt vooruit naar de jaren 2023 tot en met 2026. Hoewel we in dit RVP dus vooral de blik naar voren hebben gericht, kijken we toch ook even terug op de beleidsperiode 2019-2022. Deze beleidsperiode is voor een fors deel beïnvloed door de coronapandemie die vanaf begin maart 2020 de wereld in haar greep had. In maart 2022 zijn de meeste corona-maatregelen in ons land afgeschaft, maar of corona de komende jaren ook wegblijft is niet te voorspellen. Daarnaast werd Europa eind februari 2022 geconfronteerd met een inval van Rusland in Oekraïne die heeft geleid tot de grootste vluchtelingenstroom in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog.

Deze crises hadden ook impact op de partners die samen aan de lat staan voor het RVP. Er zijn perioden geweest dat veel capaciteit moest worden besteed aan de pandemie of dat bepaalde activiteiten niet konden worden uitgevoerd door de lockdown (denk aan hulpverleners die “niet achter de voordeur konden komen”). Ook de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne vraagt weer veel capaciteit. Maar ook criminelen hebben “last of profijt” gehad van de coronapandemie: inbreken in een woning werd lastiger als de bewoners praktisch 24/7 thuis zijn, maar des te aantrekkelijker werd het werkveld voor digitale criminelen nu onze inwoners veel meer uren digitaal actief waren (met thuiswerk of online winkelen). De criminaliteitscijfers over de jaren 2020 en 2021 zijn dan ook sterk beïnvloed door corona.

Maar ondanks de grote inzet die gepleegd moest worden op corona, zijn er goede resultaten bereikt. Sinds 2014 is het aantal misdrijven in onze regio fors gedaald. Na een lichte stijging in 2019 en 2020 zagen we weer een daling in 2021:

2014 82.127
2018 61.671
2019 65.344
2020 65.477
2021 61.247

Alom wordt geconstateerd dat er sprake is van een “crime change”: de klassieke delicten dalen (het aantal woninginbraken in Oost-Brabant is gedaald van 5.740 in 2014 naar 3.338 in 2019 en 2.072 in 2021), maar we zien een stijging van de gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime. Daarnaast zijn er ook vormen van criminaliteit waarbij het sterke vermoeden bestaat dat er sprake is van een groot aantal “dark numbers”: ondermijnende criminaliteit, mensenhandel, radicalisering, huiselijk geweld en gedigitaliseerde criminaliteit (daar waar mensen bijna altijd aangifte doen van een woninginbraak, doen veel mensen geen aangifte van bijvoorbeeld een hack of een phishingmail).

De inwoners van Oost-Brabant blijken zich volgens de Veiligheidsmonitor van het CBS steeds veiliger te voelen en voelen zich ook veiliger dan de gemiddelde Nederlander. Het gevoel van onveiligheid in de buurt bij de inwoners van Oost-Brabant lag in 2021 op 12,3% (2019 op 12,5%). Daarmee scoort onze regio dus beter dan gemiddeld (landelijk: 13,9%).

Ook het aantal gevallen van geweld (waaronder openlijk geweld, bedreiging en mishandeling) is fors afgenomen in onze regio. In 2015 waren er nog 7.079 gewelds-zaken, in 2019 6.165 en in 2021 5.017. Dat is een daling (t.o.v. van 2015) van ruim 29% en (t.o.v. 2019) van ruim 18,6%. Hoewel de daling van de afgelopen 2 jaar zeker ook met corona te maken heeft (bijvoorbeeld minder uitgaansgeweld tijdens lockdowns) had zich ook voor corona al een daling ingezet.
Maar ook hier zeggen cijfers niet alles: de avondklokrellen, gewelddadige coronaprotesten en onrustige jaarwisselingen laten zien dat de sfeer in de samenleving snel kan omslaan met grote maatschappelijke gevolgen.

Er is sprake van een stijging van 236% van het aantal incidenten met personen met verward gedrag (thans: onbegrepen gedrag): van 4.240 in 2015 naar 6.690 in 2019 naar 9.043 in 2020 en 10.021 in 2021. Hoewel er kanttekeningen te maken zijn bij deze cijfers, is deze stijging enorm en wordt de trend herkend in de praktijk.

Tijdens de afgelopen beleidsperiode is meer dan ooit gebleken dat de partners elkaar nodig hebben om resultaten te bereiken. In de verschillende Programmaraden c.q. bestuurlijke werkgroepen hebben de partners nauw samengewerkt om de in het RVP gestelde prioriteiten te realiseren.

Cyber:

» Een ambtelijke projectgroep heeft verschillende activiteiten uitgevoerd welke zijn vastgelegd in het ‘Uitvoeringsplan Cyber’ waarbij de focus werd gelegd op “kwetsbare” doelgroepen: jongeren, ouderen en het MKB. Daarnaast o.a. aandacht voor urgentie, awareness en “eigen huis op orde”.

» De bestuurlijke Programmaraad Cyber is ingericht: de twee burgemeesters uit deze Programmaraad hebben zich als bestuurlijk portefeuillehouder Cyber (ofwel Cyberburgemeester) verenigd in het landelijk Platform van Cyberburgemeesters.

» Politie en OM hebben de afgelopen jaren in Oost-Brabant geïnvesteerd in formatie en kennis op het thema digitale veiligheid.

» Er zijn projecten uitgevoerd met subsidie van de landelijke Citydeal Lokale aanpak Cybercrime van het ministerie van J&V (Storytelling voor ouderen en de Hackhelpdesk voor het MKB). Twee andere subsidie-aanvragen zijn gestart (Sterkere schakels versterken de keten en Regionaal Expertteam Digitale Veiligheid Oost-Brabant).

Veilige woon- en leefomgeving:

» De voormalige bestuurlijke werkgroep “personen met verward gedrag” is omgevormd tot de Programmaraad Zorg & Veiligheid (PRZV). Alle relevante organisaties kunnen knelpunten op het snijvlak van zorg en veiligheid agenderen en bespreken in de PRZV.

» Tot 2020 heeft in de regio Oost-Brabant het project ‘Personen met verward gedrag’ gelopen, waarbij is gewerkt aan de verdere implementatie van het AVE-model, een regionale leidraad is opgesteld en afspraken zijn gemaakt over het vervoer en eerste opvang en triage van personen met onbegrepen gedrag.

» Bij de regionale implementatie van de Wvggz in 2019 hebben gemeentelijke medewerkers van Veiligheid én van Zorg (samen met politie, OM, GGZ en vertegenwoordigers van patiënten en familie) gewerkt aan het opleveren van concrete producten voor de (toen nog) 38 gemeenten voor een zorgvuldige invoering van de Wvggz en de Wzd.

» De afgelopen jaren zijn in onze regio goede ervaringen opgedaan met de Ketenveldnorm Levensloopfunctie en Beveiligde bedden: een fors aantal personen met (potentieel) gevaarlijk gedrag als gevolg van een psychische stoornis en/of een verstandelijke beperking (maar zonder strafrechtelijke titel) heeft betere ondersteuning en zorg gekregen én zorgt daardoor voor minder overlast in wijken en dorpen.

» Het onderwerp Huiselijk geweld en kindermishandeling is in 2021 hoger op de agenda gezet en met het herzien van de governance rondom de aanpak van Huiselijk geweld en kindermishandeling is in 2021 een aanvang gemaakt.

» Een (tijdelijke) bestuurlijke werkgroep evenementen is aan de slag gegaan met een aantal bestuurlijke dilemma’s als het gaat om veiligheid bij evenementen. De inzet van schaarse capaciteit van de hulpdiensten, vraagstukken omtrent drugs en evenementen, integriteit van organisatoren en het proces van vergunningverlening waren hierbij de thema’s.

» In het kader van de denormalisatie van drugsgebruik zijn de gemeenten (in samenwerking met het rijk en de provincie) in het najaar van 2020 gestart met het regionale project “skip die trip”. Hiermee zetten de gemeenten in Oost Brabant zich in om deze normalisering een halt toe te roepen, zodat het gebruik zal afnemen en daarmee ook de schadelijke effecten voor de gezondheid, veiligheid en het milieu.

Maatschappelijke onrust, radicalisering en polarisatie:

» In de meeste gemeenten is een meldstructuur gerealiseerd. Er is fors geïnvesteerd in het netwerk rondom radicalisering: een regionaal projectleider is aangesteld, onder wiens leiding en initiatief een expertteam radicalisering is opgestart in de regio dat o.a. de verbinding met het sociaal domein en het onderwijs heeft gelegd.

» Veel aandacht is besteed aan urgentie en awareness (zoals regionale factsheets, bijeenkomsten en webinars).

» Honderden medewerkers van gemeenten, politie, OM, welzijns- en jongerenorganisaties en GGZ-instellingen in onze regio hebben trainingen gevolgd om radicalisering tijdig te herkennen. Daardoor kon tijdig ingegrepen worden als bleek dat een van onze inwoners radicaliseerde (en daarmee een potentieel gevaar ging vormen voor de openbare orde en veiligheid).

» Onderzoeken in Oost-Brabant zijn uitgevoerd naar islamitische radicalisering, gewelddadig salafisme, rechtsextremisme en dieren- en milieuextremisme zodat er meer zicht is waar zich potentiële risico’s bevinden.

» Verschillende gemeenten in onze regio (o.a. Eindhoven en ’s-Hertogenbosch) zijn gestart met focusgroepen of een netwerk van sleutelfiguren om beter in contact te staan met de diverse (religieuze) gemeenschappen. In een aantal gemeenten is inmiddels gestart met het toepassen van de methodiek Bondgenoten.

Ondermijning:

» Ieder basisteam kent een Driehoek+, een programmatische aanpak Ondermijning en een operationele kracht m.b.t. preventie / weerbaarheid en repressie op het gebied van subjecten, objecten en locaties. Deze worden ondersteund door de basisteamprogrammaleider, accountmanager en intelligence specialist. Daarnaast kent ieder basisteam een interventieteam.

» Door integrale casuïstiek en actieweken in de regio hebben we als netwerk ondermijners aangepakt, de samenwerking in de aanpak verstevigd en de informatiepositie van het netwerk verbeterd. Voorbeelden zijn acties op storage- en garageboxen en criminele autobedrijven. Daarnaast zijn actiedagen georganiseerd op o.a. bedrijventerreinen, criminele families, irreguliere supermarkten, growshops, ketelbouwers, spookbewoning en veehouderijen.

» Door de samenwerking met nieuwe (private) branches, wetenschap en kennisinstellingen is succesvol ingespeeld op actuele trends in de aanpak van ondermijning, zoals de zoektocht naar crimineel vermogen. Door nieuwe allianties met private partijen is het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid een continue proces geweest. Voorbeelden hiervan zijn samenwerkingen met de Nederlandse Mini-Opslag Vereniging (NSSA), DPD, transportondernemingen en woningcorporaties.

» Eén van de speerpunten in de aanpak van ondermijning is het verstoren van het criminele verdienmodel. Het verstoren van de ‘handel’ of het afpakken van (crimineel) vermogen dragen hieraan bij. De afgelopen jaren hebben gemeenten, het OM, de Belastingdienst en de politie veel afpak-trajecten doorlopen. Naast de ondersteuning in diverse bestuurlijke incassotrajecten is ook geïnvesteerd in het versterken van de slagkracht bij de partners. Dat gebeurde door diverse opleidingen en trainingen over het thema Bestuurlijk Afpakken en het effectief inzetten van het bestuurlijk instrumentarium.

» Honderden collega's van partners (o.a. gemeenten, politie, Belastingdienst, OM) hebben trainingen en opleidingen gevolgd t.b.v. het versterken van de expertise en het zelflerend vermogen. Hierbij ging het om trainingen zoals een training voor toezichthouders voor signaalherkenning en handelingsperspectief, een opleiding tot ontkleurd projectleider en bewustwordingstrainingen.

» De integrale samenwerking heeft zich ook uitgestrekt tot andere regionale en landelijke partners, zoals de Nederlandse Arbeidsinspectie, het UWV, Douane, Koninklijke Marechaussee en de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Samenwerking:

De werkdruk bij gemeenten heeft ook geleid tot een verdieping van de regionale samenwerking: het Regiobureau Integrale Veiligheid heeft daarbij een aanjagende en faciliterende rol gehad. Initiatieven als het “expertteam radicalisering” en het “expertteam digitale veiligheid – in oprichting” helpen om dossiers effectiever en slimmer op te pakken. De integrale aanpak zoals eerder al beproefd bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit is de afgelopen jaren ook steeds vaker toegepast bij andere dossiers en daarmee een goed leerplatform gebleken.

De versterking van de regionale aanpak heeft geleid tot ondersteuning vanuit het Ministerie: relatief veel aanvragen voor versterkingsgelden (radicalisering) en aanvragen voor City Deal Cyber uit onze regio werden gehonoreerd. Juist omdat ook bij het Ministerie de meerwaarde werd gezien van regionaal samenwerken. Voor het Ministerie is het natuurlijk eenvoudiger en effectiever als er in de regio 1 loket is i.p.v. 32 separate loketten.

Naast de werkdruk bij gemeenten en de andere partners zijn er zorgen over de aanhoudende druk op de beschikbare politiecapaciteit van de eenheid Oost-Brabant. Dat heeft te maken met maatschappelijke ontwikkelingen (corona, maar ook de capaciteit die geleverd moet worden aan het bewaken en beveiligen van o.a. advocaten en rechters na de moorden op Derk Wiersum en Peter R. de Vries), maar ook met een aantal bedrijfsmatige factoren (zoals bijvoorbeeld uitstroom als gevolg van vergrijzing) binnen de politie. Deze ontwikkelingen maken dat er voortdurend scherp moet worden gekeken welke onderwerpen vanuit de gezamenlijke ambities de inzet van de politie vereisen. Daar neemt de politie ook haar verantwoordelijkheid, door binnen de eenheid op diverse fronten te werken aan creatieve oplossingen om slimmer om te gaan met capaciteit en samen te werken met (keten)partners. Dit traject is in volle gang. Het is duidelijk dat dit traject onder meer zal leiden tot het gezamenlijk maken van lastige keuzes over de te stellen prioriteiten en de integrale wijze om veiligheidsvraagstukken gezamenlijk op te pakken. Het huidige Regionale Veiligheidsplan biedt daartoe (één van de) handvatten.

Conclusies:

Terugblikkend op de afgelopen beleidsperiode kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

» Afgelopen beleidsperiode heeft, vooral door de coronapandemie, laten zien dat flexibiliteit noodzakelijk is.

» Daling van het aantal misdrijven in Oost-Brabant heeft zich doorgezet.

» Ook in onze regio is sprake van een “crime change”: daling van traditionele criminaliteit en stijging van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.

» De inwoners van Oost-Brabant voelen zich gemiddeld veiliger dan de gemiddelde Nederlander.

» De partners werken (sub)regionaal intensiever samen op verschillende dossiers: zorg & veiligheid, radicalisering, digitale veiligheid en ondermijning en kunnen daarmee grotere stappen zetten dan ze alleen zouden kunnen doen.

» Maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot druk op de toch al schaarse politiecapaciteit. Ook de capaciteit bij de andere partners (zoals OM en gemeenten) staat onder druk. Dit noopt tot keuzes en focus voor de aankomende RVP-periode 2023-2026.

Bijlage 4

Lijst met afkortingen

AVIM
Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel

BOA
Buitengewoon Opsporingsambtenaar

BOPZ
Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen

BR
Bestuurlijke Regiegroep

BUAS
Breda University of Applied Sciences

CCV
Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

CERT
Computer Emergency Response Team

CGM
Cuijk, Grave en Mill en Sint Hubert

CTER
Afdeling contra-terrorisme, extremisme en radicalisering van de Landelijke Eenheid (politie)

DTC
Digital Trust Center

DTN
Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland

GGD
Gemeentelijke Gezondheidsdienst

GGZ
Geestelijke gezondheidszorg

GGzE
GGz Eindhoven

GGz-OB
GGz Oost-Brabant

HIC
High Impact Crime

ISZW
Inspectie Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid

IV'er
gemeentelijke medewerker Integrale Veiligheid

Ministerie van J&V
Ministerie van Justitie & Veiligheid

Ministerie van SZW
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

MKB
Midden- en Kleinbedrijf

OM
Openbaar Ministerie

NCSC
Nationaal Cyber Security Centrum

NCTV
Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid

PRZV
Programmaraad Zorg & Veiligheid

PVO
Platform Veilig Ondernemen

RIVOB
Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant

ROA
Regionale Ontwikkelagenda

ROR
Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering

ROV
Regionaal Overleg Veiligheid

RvA
Reinier van Arkel

RVP
Regionaal Veiligheidsplan

SPOR
Spoedeisende Psychiatrische Onderzoeksruimte

TF-RIEC BZ
Taskforce-Regionaal Informatie en Expertisecentrum Brabant-Zeeland

TNO
Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek

VLOT
Verbindend Landelijk Ondersteuningsteam (onderdeel van VNG)

VNO-NCW
Verbond van Nederlandse Ondernemingen en het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond

VPT
Veilige Publieke Taak

WOS
Woninginbraken, overvallen en straatroof

Wvggz
Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg

Wzd
Wet zorg en dwang

ZVH
Zorg- en Veiligheidshuis

Meer informatie over veiligheid in Oost-Brabant vindt u op de website van het Regiobureau Integrale Veiligheid Oost-Brabant: www.rivob.nl. Daar is dit Veiligheidsplan ook terug te vinden.